

ZDRAVJE | ZNANJE IN LJUDJE | MEDNARODNA
KONKURENČNOST | PRIPRAVLJENI NA PRIHODNOST |
ODPORNOST, ODGOVORNOST IN ENERGETSKA VARNOST

Zagovorništvo AmCham Slovenija
Teme in stališča

AmCham
Slovenia

Največja mednarodna skupnost v Sloveniji

26 let +

delovanja

450 +

članov (podjetij in organizacij)

4700 +

aktivnih posameznikov

2500 +

mladih v YOUn platformi

Kultura dialoga za boljše poslovno in življenjsko okolje v Sloveniji

V mednarodni poslovni skupnosti AmCham Slovenija se zavedamo, da sta kultura dialoga in moč odnosov ključna za napredek družbe. Verjamemo, da lahko gospodarstvo kot oaza zdravega razuma s sodelovanjem vseh deležnikov – znanosti, države, civilne družbe in drugih – pomembno prispeva.

S skupnim delovanjem, izmenjavo argumentiranih mnenj in konstruktivnimi predlogi postajamo močnejši ter bolje pripravljeni na izzive sodobnega sveta.

V okviru zagovorništva AmCham Slovenija deluje sedem komisij, v katerih sodeluje več kot 380 predstavnikov podjetij in strokovnjakov s svojih področij. S svojim znanjem in vizijo prispevamo k celovitemu razvoju družbe ter oblikovanju boljšega poslovnega in življenjskega okolja v Sloveniji.

Sodelovanje, izmenjava idej in povezovanje so ključni gradniki napredka, ki jih v AmCham Slovenija udejanjamo na vseh ravneh našega delovanja. Mag. Ajša Vodnik, generalna direktorica AmCham Slovenija, že drugi mandat predseduje organizaciji AmChams in Europe. Ta krovna organizacija povezuje 49 AmChamov iz 47 držav ter predstavlja močno mrežo gospodarstva v Evropi, Zahodni in Centralni Aziji, hkrati pa deluje kot pomemben most transatlantskih povezav.

Skupaj gradimo mostove sodelovanja in razumnega dialoga, ki so temelj za uspešno prihodnost.

Vrednote AmCham Slovenija

Zavezanost AmCham Slovenija k spodbujanju boljšega življenjskega in poslovnega okolja v Sloveniji že 27 let temelji na jasnih vrednotah. Zaupanje, sodelovanje, optimizem, integriteta in ambicioznost usmerjajo vsa naša prizadevanja ter oblikujejo naš način delovanja.

AmCham Slovenija skozi te vrednote in razvejano mrežo članov iz različnih panog povezuje znanje, spodbuja nove ideje ter oblikuje konkretne rešitve, s katerimi deluje kot glas slovenskih in mednarodnih podjetij.

Zaupanje

Naše vodilo je trajna zavezanost dobronamernosti, doslednosti in strokovnosti.

Sodelovanje

Gradimo odnose, ki temeljijo na vzajemnem spoštovanju, transparentnosti in odprtosti.

Optimizem

Osredotočamo se na rešitve, priložnosti in uspeh.

Integriteta

V ospredje postavljamo poštenost, odgovornost in načelnost.

Ambicioznost

Verjamemo v svoje delo, sprejemamo izzive in stremimo k rasti.

Glavni poudarki AmCham zagovorništva za leto 2026

ZDRAVJE

Zdravstveni sistem, kot eden od stebrov družbe, zahteva odločen in dolgoročen pristop, saj je zdravje ključna investicija v družbeno-gospodarski razvoj in dobrobit posameznika. Cilj je javen, finančno vzdržen, solidaren, dostopen in visokokakovosten zdravstveni sistem, ki v središče postavlja pacienta ter temelji na podatkih in pozitivnih izidih zdravljenja. Da bi te cilje lahko dosegli, je treba izvesti celovito digitalno preobrazbo in vzpostaviti na podatkih temelječe zdravstvo, ki bosta omogočala hitrejšo diagnostiko in personalizirane pristope k zdravljenju. Dostopnost do naprednih terapij in zgodnjega odkrivanja bolezni je mogoče izboljšati le z učinkovitejšim upravljanjem virov v javnih institucijah, vzdržnim modelom financiranja z jasno opredeljeno košarico pravic ter s smiselnim javno-zasebnim povezovanjem.

MEDNARODNA KONKURENČNOST

Za konkurenčno gospodarstvo je predpogoj predvidljivo poslovno okolje, ki zagotavlja pravno varnost in transparentnost. Slovenija lahko zaradi svoje geostrateške lege (p)ostane prva izbira za investitorje, vendar le ob uvedbi strukturnih reform, dosledni vladavini prava in naložbeno naravnani ter predvidljivi davčni politiki. Ključni koraki so uvedba razvojne kapice in razširitev dohodninskih razredov. Skupaj z davčnimi olajšavami za raziskave in razvoj bi ti ukrepi povečali privlačnost okolja za investicije z visoko dodano vrednostjo. Med nujnimi koraki sta razvoj kapitalskih trgov in krepitev drugega pokojninskega stebra. Temelj konkurenčnosti je tudi močna zaščita intelektualne lastnine, ki ob učinkovitem prenosu znanja v gospodarstvo omogoča vzpostavitev razvojno naravnane okolja. Prav tako biti tudi prenos evropske zakonodaje, predvsem digitalne, naravnani na priložnosti in ne na dodatno postavljanje ovir.

PRIPRAVLJENI NA PRIHODNOST

V digitalni dobi digitalna preobrazba ni več vprašanje prihodnosti, temveč stalnica razvojno naravnanih gospodarstev. Če želimo povečati produktivnost, moramo pospešiti uvajanje digitalnih tehnologij v vseh sektorjih – ob tem pa sistematično opolnomočiti ljudi. Znanja in veščine o digitalnih orodjih, kritično razmišljanje in reševanje kompleksnih problemov, vse to zajema digitalni jezik, ki posameznike opolnomoči za ustvarjalno in odgovorno uporabo tehnologije. Poudarek ostaja na odgovorni uporabi umetne inteligence ter koriščenju

podatkov kot strateške prednosti za industrijo. Za kontinuiteto poslovanja in zaupanje splošne javnosti v digitalne tehnologije so nujne kibernetška odpornost, digitalna varnost in sodobna digitalna infrastruktura. Slovenija pa mora svojo prihodnost graditi tudi na novih tehnoloških stebrih, kot so biotehnologija, robotika in kvantne tehnologije.

ZNANJE IN LJUDJE

Razvoj talentov in kompetenc zaposlenih je ključen za gospodarstvo in družbo. Slovenija mora nujno nasloviti demografske izzive – z ohranjanjem domačih talentov in privabljanjem mednarodnih strokovnjakov. Potrebujemo večjo prilagodljivost trga dela, ki bo podpirala nove oblike dela in ustvarjala kakovostna delovna mesta, hkrati pa krepila privlačnost ključnih poklicev. Modernizacija izobraževanja in nujna posodobitev kurikulumov v osnovnih in srednjih šolah morata postati razvojna prioriteta, pri čemer uvedba digitalnega jezika kot obveznega predmeta na vseh ravneh izobraževanja predstavlja temeljni korak za razvoj znanj in veščin prihodnosti in okolja priložnosti. Odpornost trga dela bosta krepila odgovorna raba umetne inteligence kot vzvoda konkurenčnosti ter spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja in vseživljenjskega učenja. Le tako bodo vse generacije lahko aktivno in enakovredno delovale v sodobnem delovnem okolju.

ODPORNOST, ODGOVORNOST IN ENERGETSKA VARNOST

Odpornost in odgovornost sta pomembna pogoja za dolgoročno konkurenčnost, izvozni preboj in strateško avtonomijo Slovenije. Ključni cilj je zmanjševanje izpostavljenosti geopolitičnim, tehnološkim, podnebnim in energetskim tveganjem, kar zagotavlja poslovno kontinuiteto in gospodarsko stabilnost. Temelj povezane in varne družbe so zanesljiva oskrba z energijo in vodo, posodobljena omrežja ter trdna kritična infrastruktura. To odpornost dopolnjujeta energetska učinkovito bivanje za višjo kakovost življenja ter zagotavljanje prehranske varnosti in stabilnih dobavnih verig. Takšen razvojni model, ki temelji na predvidljivi regulaciji in uporabi tehnologij za dvojno rabo, omogoča varen zeleni prehod ter dolgoročno družbeno blaginjo.

AmCham komisije

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
ZDRAVSTVO IN
KAKOVOST BIVANJA

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
INTELEKTUALNO LASTNINO
IN DIGITALNO REGULATIVO

AmCham Slovenia

FINANČNA
KOMISIJA

AmCham Slovenia

RE: KOMISIJA ZA
ODPORNOST IN
ODGOVORNOST

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
SPodbUJANJE
INVESTICIJ

AmCham Slovenia

KOMISIJA
PRIprAVLJENI
NA PRIHODNOST

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
PRIHODNOST DELA
IN IZOBRAŽEVANJA

Komisija za zdravstvo in kakovost bivanja želi prispevati k razvoju vzdržnega, solidarnega, visokokakovostnega in dostopnega zdravstvenega sistema, ki v središče postavlja posameznika oziroma pacienta.

Sopredsedujoči:

mag. URŠA LAKNER
Pfizer

dr. LAUREN BOAK
Roche Slovenija

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

**KOMISIJA ZA
ZDRAVSTVO IN
KAKOVOST BIVANJA**

Znanje in podpora:

abbvie

AMGEN®

BAYER

Lilly

D Labena

Lenis

Medtronic

NOVARTIS

Pfizer

Roche

Johnson & Johnson

triglav

T E M E

**ZDRAVA DRUŽBA KOT
TEMELJ DRUŽBENO-
GOSPODARSKEGA
RAZVOJA SLOVENIJE**

S T A L I Š Č A

Zdrava družba predstavlja eno ključnih naložb v dolgoročni družbeno-gospodarski razvoj Slovenije. Za doseganje vzdržnega, pravičnega, kakovostnega in dostopnega zdravstvenega sistema je pomembno tudi strateško spodbujanje in uvajanje inovacij. Zdravstvo je dolgoročna naložba v gospodarsko rast in družbeno blaginjo, ne zgolj strošek.

Tako kot številne države z univerzalnim zdravstvenim sistemom se tudi Slovenija sooča s kompleksnimi izzivi. Izstopajo staranje prebivalstva, porast kroničnih bolezni, naraščajoči stroški zdravstvene oskrbe, počasnejša gospodarska rast ter čakalne vrste in omejen dostop pacientov do zdravstvenih storitev in inovativnih metod zdravljenja. Obstoječi modeli financiranja in organizacije zdravstvenih sistemov se vse pogostejše izkazujejo kot neučinkoviti, saj ne zagotavljajo optimalnih izidov za paciente niti ne omogočajo učinkovite rabe razpoložljivih virov.

Odporen in učinkovit zdravstveni sistem je ključni pogoj za konkurenčno in produktivno družbo in gospodarstvo. Dokazano je, da vlaganja v zdravstvene inovacije, od preventive in zgodnjega odkrivanja bolezni do naprednih terapij, ustvarjajo merljive družbene in ekonomske učinke. Ti se kažejo v višji produktivnosti delovne sile, manjšem obsegu bolniških odsotnosti ter dolgoročno tudi v višji ravni bruto domačega proizvoda. Nasprotno pa zamude pri dostopu do sodobnih zdravstvenih storitev dolgoročno vodijo v višje stroške za državo in gospodarstvo, saj se podaljšajo bolniške odsotnosti, zmanjšujeta se delovna zmožnost in kakovost življenja, pojavijo pa se tudi prezgodnji izstopi s trga dela.

Za učinkovito soočanje s temi izzivi Komisija za zdravstvo in kakovost bivanja zagovarja celovit in večplasten pristop, ki nadgrajuje obstoječe prednosti sistema ter ga usmerja v dolgoročno stabilnost in uspešnost.

Ključni ukrepi vključujejo naslednja področja:

- zdravstveno oskrbo, usmerjeno v vrednost in izide za paciente,

T E M E

S T A L I Š Č A

- izboljššan dostop do zgodnjega odkrivanja bolezni, diagnostike in naprednih terapij,
- razvoj podatkovno podprtega zdravstva ob uporabi digitalnih tehnologij za izboljšanje procesov,
- ohranjanje visoke kakovosti zdravstvenih storitev z javno-zasebnimi partnerstvi,
- krepitev upravljanja in optimalno koriščenje kapacitet v javnih zdravstvenih ustanovah,
- zagotavljanje trajnostnega financiranja zdravstvenega sistema in sistematično merjenje učinkov,
- spodbujanje kulture zdravja ter opolnomočenje posameznikov za aktivno skrb za lastno zdravje.

•

ZDRAVSTVENA OSKRBA, USMERJENA V VREDNOST IN IZIDE ZA PACIENTE

Zdravstvena oskrba, usmerjena v vrednost (angl. value-based healthcare – VBHC), temelji na doseganju zdravstvenih izidov, ki so za paciente dejansko pomembni, in to skozi celoten cikel obravnave, od postavitve diagnoze in zdravljenja do rehabilitacije. Temeljni cilj takšnega pristopa je ustvarjanje kar največje vrednosti za pacienta. Namesto da bi se sistem osredotočal zlasti na količino opravljenih storitev (število posegov, obravnav ali hospitalizacij), daje prednost doseganju najboljših zdravstvenih izidov ob racionalni porabi sredstev.

Ključni pogoji za uvedbo tega modela so sistematično zbiranje, povezovanje in analiza podatkov, vključno s kazalniki, o katerih poročajo pacienti (angl. patient-reported outcome measures – PROMs), ter kliničnimi podatki. Takšen pristop omogoča postopno uvajanje modelov financiranja, ki temeljijo na doseženih rezultatih zdravljenja, ne zgolj na obsegu izvedenih storitev. Hkrati spodbuja standardizirano spremljanje kakovosti in varnosti zdravstvene oskrbe,

T E M E

S T A L I Š Č A

**IZBOLJŠANJE
DOSTOPA DO
ZGODNJEGA
ODKRIVANJA,
DIAGNOSTIKE IN
NAPREDNIH TERAPIJ**

kar predstavlja temelj za večjo učinkovitost sistema, boljšo podporo pacientom ter dolgoročni razvoj zdravstvenega sistema.

Slovenija je na tem področju že naredila prve korake z uvajanjem kazalnikov uspešnosti in kakovosti. Pomemben napredek predstavlja tudi projekt PROMs pod okriljem Ministrstva za zdravje, vendar ti pristopi še niso v celoti vključeni v vsakodnevno klinično prakso. Za resnično implementacijo modela, usmerjenega v vrednost, je nujno, da se podatki o uspešnosti izvajalcev in analize rezultatov zdravljenja sistematično obdelujejo ter postanejo dostopni vsem ključnim deležnikom. Transparentnost podatkov je pogoj za odgovorno odločanje zdravstvenih izvajalcev, pacientov, oblikovalcev politik in plačnikov.

Celovita uvedba modela zdravstvene oskrbe, usmerjene v vrednost, zato predstavlja pomembno priložnost za povečanje učinkovitosti, večjo vzdržnost sistema ter dolgoročno izboljšanje izidov zdravljenja v Sloveniji.

•

Izboljšanje zdravstvenih izidov ter, kjer je mogoče, preprečevanje razvoja bolezni sta neposredno povezana s pravočasnim odkrivanjem, natančno diagnostiko in učinkovitim zdravljenjem. Posebno pozornost je treba nameniti zagotavljanju dostopnosti naprednih zdravil in sodobnih terapevtskih pristopov.

Slovenija na tem področju zaostaja za številnimi evropskimi državami. Le približno polovica zdravil, ki so bila v zadnjih treh letih odobrena na ravni Evropske unije (EU), je dejansko dostopna slovenskim pacientom. Čeprav je ta delež nekoliko nad povprečjem EU po kazalniku W.A.I.T (Waiting to Access Innovative Therapies), je bistveno nižji od Nemčije, kjer je dostopnost skoraj 96-odstotna. Poleg tega postopek uvrstitve novega zdravila na seznam v Sloveniji v povprečju traja 610 dni, kar presega evropsko povprečje, zato bistveno zaostajamo za hitrejšimi sistemi.

T E M E

S T A L I Š Č A

Pravočasen dostop do inovativnih in učinkovitejših terapij, vključno z izboljšanimi načini aplikacije zdravil, je ključen za učinkovito obvladovanje bolezni, skrajševanje bolniških odsotnosti ter zmanjševanje širših družbenih in gospodarskih bremen.

Zato zagovarjamo razvoj zdravstvenega ekosistema, v katerem vsi ključni deležniki aktivno sodelujejo pri:

- krepitvi programov zgodnjega odkrivanja in diagnostičnih zmogljivosti,
- odpravi administrativnih ovir pri izvajanju kliničnih raziskav in registraciji naprednih terapij,
- zagotavljanju hitrega, preglednega in predvidljivega dostopa pacientov do inovativnih zdravljenj.

Takšne sistemske spremembe so nujne za izboljšanje zdravstvenih izidov za paciente ter hkrati za krepitev dolgoročne gospodarske odpornosti Slovenije.

•

Zdravstveni sistem, ki temelji na sistematični uporabi podatkov ter sodobnih digitalnih rešitvah, prinaša pomembne koristi vsem deležnikom in omogoča:

- večjo dostopnost in višjo kakovost zdravstvene oskrbe,
- učinkovitejše upravljanje virov in zniževanje stroškov,
- večjo transparentnost ter boljšo varnost in zaščito podatkov,
- hitrejšo in natančnejšo diagnostiko ter razvoj personaliziranih pristopov k zdravljenju.

•

PODATKOVNO
PODPRTO
ZDRAVSTVO IN
OPTIMIZACIJA
PROCESOV
Z UPORABO
DIGITALNIH
TEHNOLOGIJ

T E M E

VEČJA DOSTOPNOST IN KAKOVOST ZDRAVSTVENE OSKRBE

UČINKOVITEJŠE UPRAVLJANJE VIROV IN ZNIŽEVANJE STROŠKOV

VARNOST IN ZAŠČITA PODATKOV

HITREJŠA DIAGNOSTIKA IN PERSONALIZIRANI PRISTOPI K ZDRAVLJENJU

S T A L I Š Č A

Digitalizacija izboljšuje komunikacijo med pacienti in zdravstvenimi delavci ter poenostavlja dostop do storitev. Razvoj telemedicine in drugih digitalnih orodij omogoča hitrejšo obravnavo, zmanjšuje administrativne ovire ter povečuje odzivnost sistema, zlasti za paciente z oddaljenih ali slabše dostopnih območij.

•

Optimizacija procesov z uporabo digitalnih rešitev zmanjša čas, namenjen ročnemu vnosu podatkov in administrativnim opravilom. Povezani informacijski sistemi omogočajo boljše upravljanje zalog, učinkovitejše spremljanje pacientov ter kakovostnejše načrtovanje dela in kapacitet. Z vzpostavljenim centraliziranim in interoperabilnim shranjevanjem podatkov imajo zdravstveni delavci dostop do relevantnih informacij vzdolž celotne poti obravnave pacienta. S tem se zmanjšuje podvajanje storitev, izboljšuje koordinacija in prihrani dragocen čas.

•

Sodobni elektronski sistemi zmanjšujejo tveganje izgube ali zlorabe dokumentacije ter omogočajo nadzorovano in varno uporabo zdravstvenih podatkov v skladu z zakonodajo o varstvu osebnih podatkov. Ustrezna digitalna infrastruktura je temelj zaupanja pacientov in stabilnosti sistema.

•

Ustrezno zbrani, povezani in analizirani zdravstveni podatki so temelj razvoja prilagojenih poti zdravljenja ter podpirajo hitrejšo in natančnejšo postavljanje diagnoz. Hkrati pacientom omogočajo aktivnejšo vlogo pri obravnavi, saj lahko v realnem času posedujejo informacije o svojem zdravstvenem stanju in odzivu na terapijo.

Digitalne tehnologije danes niso več zgolj razvojna priložnost, temveč nujen pogoj za celovito preobrazbo slovenskega zdravstvenega sistema. Krepitev podatkovno podprtega odločanja, razvoj telemedicine ter uvajanje pilotnih

T E M E

S T A L I Š Č A

**OHRANJANJE
KAKOVOSTI
ZDRAVSTVENE
OSKRBE S SMISELNIM
JAVNO-ZASEBNIM
POVEZOVANJEM**

projektov, kot so modeli digitalnih bolnišnic, lahko zdravstveni sistem naredijo bolj pregleden, prožen, učinkovit in dostopen.

To predstavlja ključen korak k dolgoročno vzdržnemu in sodobnemu zdravstvenemu varstvu.

•

Ob aktualnih razpravah o Zakonu o zdravstveni dejavnosti je ključno poudariti, da podpiramo javni zdravstveni sistem, ki ima pomembne družbene in gospodarske učinke. Učinkovito upravljanje sistema zahteva preseganje poenostavljenega deljenja na javno in zasebno ter osredotočanje na vzdržne modele financiranja in enotne, visoke standarde kakovosti.

Javno zdravstvo ni opredeljeno z lastništvom infrastrukture, temveč z univerzalnostjo in solidarnostjo financiranja. Javna mreža mora delovati kot povezan ekosistem, v katerem javni zavodi in zasebni koncesionarji delujejo pod enakimi kliničnimi standardi ter v okviru enotnih pravil varstva pravic pacientov. Ključno merilo uspešnosti mora biti vrednost, ki jo sistem ustvarja za pacienta, v smislu kakovosti, dostopnosti in pravočasnosti obravnave, ne glede na pravnoorganizacijsko obliko izvajalca.

Za dolgoročno vzdržnost sistema je potrebna tudi strukturna prilagoditev modela financiranja Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS). Plačilni modeli morajo odražati realne stroškovne strukture, vključno z dejanskimi cenami medicinskih materialov in dela na evropskem trgu, ter upoštevati učinkovitost in uspešnost izvajalcev.

Cenovni sistemi morajo biti premišljeno prilagojeni ter spodbujati uvajanje sodobnih organizacijskih in strokovnih pristopov. Usklajeni naj bodo z merili povprečne učinkovitosti, pri čemer naj učinkovitim izvajalcem omogočajo razvoj in reinvestiranje, hkrati pa ustvarjajo jasne spodbude za modernizacijo in izboljšanje poslovne učinkovitosti pri manj uspešnih organizacijah.

T E M E

S T A L I Š Č A

**KREPITEV
UPRAVLJANJA IN
ZMOGLJIVOSTI
JAVNIH INSTITUCIJ**

Pri tem je treba sistematično upoštevati tudi kakovost zdravstvenih izidov.

Za preprečevanje nadaljnjega odhajanja kadrov iz državnih zdravstvenih ustanov je nujna prenova togih in zastarelih plačnih sistemov. Po neuspelem poskusu omejitve dvojne prakse v letu 2025 bi morala biti pozornost usmerjena v krepitev konkurenčnosti državnih zdravstvenih institucij kot delodajalcev. Večja fleksibilnost pri nagrajevanju bi omogočila uvedbo spodbud, vezanih na uspešnost in rezultate, primerljivih s praksami v zasebnem sektorju, ter prispevala k ohranjanju vrhunskih strokovnjakov v javnem sistemu.

•

Obstoječi pravni in organizacijski okviri pogosto prekomerno omejujejo javne zdravstvene zavode ter zmanjšujejo njihovo sposobnost uvajanja sodobnih modelov upravljanja in inoviranja, potrebnih za zagotavljanje optimalne oskrbe pacientov.

Modernizacija sistema zato zahteva strukturne spremembe, ki bi vodstvu zdravstvenih ustanov omogočile večjo upravljavsko avtonomijo, ob hkratni uvedbi strokovno usposobljenih nadzornih organov z jasno opredeljenimi pristojnostmi in odgovornostjo. Tak premik mora temeljiti na visoko usposobljenem vodstvu, sposobnem usmerjati digitalno preobrazbo ter izvajati strateške spremembe.

Organizacijska odličnost temelji na transparentnosti in odločanju na podlagi podatkov. Uvedba odpornih sistemov zagotavljanja kakovosti in sistematično spremljanje stroškov bi omogočila primerjalno vrednotenje uspešnosti in izboljšala učinkovitost ter prilagajanje pričakovanjem pacientov in plačnikov. Takšne prakse, ki so v številnih evropskih zdravstvenih sistemih že standard, predstavljajo osnovo za premišljeno in z dejstvi podprto odločanje na nacionalni ravni.

T E M E

S T A L I Š Č A

**VZDRŽNO
FINANCIRANJE
ZDRAVSTVENEGA
SISTEMA IN
MERJENJE UČINKOV**

Vzdržen razvoj zahteva tudi okrepljene naložbe v človeški kapital. Organizacijo dela je treba optimizirati s sodobnim usposabljanjem vodstev ter razvojem kompetenc vodenja, hkrati pa spremeniti sisteme nagrajevanja tako, da bodo spodbujali učinkovitost, kakovost in merljive rezultate.

Z usklajevanjem spodbud z jasno opredeljenimi cilji uspešnosti lahko zdravstveni sistem postane bolj odziven, učinkovit in odporen ter zagotavlja visoko raven solidarne in kakovostne oskrbe za vse paciente.

•

Reforma financiranja slovenskega javnega zdravstvenega sistema je nujna prednostna naloga, ki je neposredno povezana z dostopnostjo zdravstvene oskrbe in dolgoročno vzdržnostjo sistema. Sprememba Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ-T), s katero je bilo dopolnilno zdravstveno zavarovanje nadomeščeno z obveznim zdravstvenim prispevkom, ni predstavljala celovite strukturne reforme financiranja zdravstva.

Leta 2024 je Slovenija za zdravstvo namenila 9,9 % BDP, kar je primerljivo s povprečjem EU in odraža fiskalno zavezanost področju. Vendar zaradi nižje absolutne ravni BDP izdatki na prebivalca ostajajo pod povprečjem EU in OECD. To povzroča izzive na področjih učinkovitosti, razporejanja virov in upravljanja sistema.

Obvezno zdravstveno zavarovanje sicer pokriva širok nabor storitev, vendar doplačila in dodatne potrebe po kritju stroškov ostajajo. Ob demografskih trendih, naraščajočem bremenu kroničnih in z življenjskim slogom povezanih bolezni ter hitrem tehnološkem napredku je pričakovati nadaljnjo rast izdatkov za zdravstvo.

Nezadostna preventiva in neobvladovanje bolezni povečujeta neposredne stroške za zdravstvo. Posredno tudi gospodarske izgube, ki so povezane z bolniškimi odsotnostmi, zmanjšano produktivnostjo, večjim bremenom neformalne oskrbe,

T E M E

S T A L I Š Č A

prezgodnjim upokojevanjem in prezgodnjo umrljivostjo. Odprava dopolnilnega zavarovanja, ki je po novem obvezen prispevek, ne zadostuje; potrebna je širša in sistemska reforma financiranja.

Podpiramo razpravo o diverzifikaciji virov financiranja, ki bi dopolnjevali javna sredstva. Ena od možnosti je razmislek o diferenciaciji pravic v okviru več t. i. košaric pravic, financiranih z različnimi mehanizmi:

- osnovna košarica, financirana iz obveznega zdravstvenega zavarovanja,
- dodatna košarica, financirana prek prostovoljnih zavarovalnih shem,
- dopolnilna košarica, podprta iz državnega proračuna.

Odločitve o razvrščanju storitev v posamezne košarice morajo temeljiti na verodostojnih makroekonomskih analizah in ocenah dolgoročne finančne vzdržnosti.

Premišljena uvedba dopolnilnih, nedavčnih virov financiranja lahko ohrani načelo solidarnosti in hkrati poveča odpornost sistema. Brez reform obstaja tveganje nadaljnje rasti neposrednih plačil iz žepa, kar bi lahko vodilo v postopno vzpostavljanje vzporednega sistema, v katerem dostop vse bolj pogojuje finančna zmožnost posameznika.

Zagovarjamo tudi sistematično uporabo metodologij merjenja učinkov pri financiranju zdravstva. Analize donosnosti naložb (ROI) morajo poleg neposrednih prihrankov v zdravstvenem proračunu upoštevati tudi širše družbeno-gospodarske koristi, kot sta večja delovna aktivnost in produktivnost prebivalstva. Zdravstvo kot ena največjih in strateško pomembnih dejavnosti v državi ne sme biti obravnavano zgolj kot strošek, temveč kot dolgoročna naložba v družbeni in gospodarski razvoj.

Dodatno spodbujamo razmislek o javno-zasebnih partnerstvih (JZP) kot dopolnilnem instrumentu trajnostnega investiranja v zdravstvo. Takšni modeli

T E M E

S T A L I Š Č A

lahko omogočijo skupno financiranje sodobne infrastrukture in napredne medicinske opreme prek dolgoročnega sodelovanja na področju načrtovanja, gradnje, financiranja in upravljanja. Mednarodne izkušnje kažejo, da so projekti uspešni tam, kjer so tveganja ustrezno razdeljena in so upravljavski okviri jasni.

Sodobno zdravstvo vse bolj zahteva interdisciplinarna znanja. Velike inovacije ne temeljijo le na klinični odličnosti, temveč tudi na kompetencah na področjih investicijskega upravljanja, nabavnih procesov in operativne učinkovitosti. Te zmogljivosti so v tradicionalnih državnih strukturah pogosto omejene. Skrbno zasnovani modeli javno-zasebnega sodelovanja lahko zato predstavljajo učinkovit način povezovanja medicinskega znanja z naprednimi upravljavskimi in finančnimi kapacitetami ob hkratnem ohranjanju javnega nadzora in načel solidarnosti.

•

Spodbujanje kulture zdravja ter krepitev odgovornosti posameznikov za lastno zdravje in dobro počutje sta ključna pogoja za dolgoročno uspešno in stabilno družbo. Aktivno vključevanje prebivalcev v skrb za lastno zdravje, v tesnem sodelovanju z javnozdravstvenimi preventivnimi programi, je eden najučinkovitejših načinov za zmanjševanje prezgodnje umrljivosti. V EU je namreč velik delež prezgodnjih smrti še vedno povezan s pomanjkljivo ali prepozno preventivo.

Slovenija na tem področju že dokazuje, da je mogoče doseči odlične rezultate. Nacionalni presejalni programi Svit, Zora in Dora predstavljajo primer dobre prakse, ki uspešno povezuje sistemsko organizirano preventivo z aktivnim vključevanjem posameznika. Z zagotavljanjem dostopnih in kakovostnih presejalnih pregledov za raka debelega črevesa in danke, materničnega vratu ter dojk je Slovenija vzpostavila učinkovit model zgodnjega odkrivanja bolezni. Ti programi predstavljajo pomembno izhodišče za prehod od pasivne vloge

**SPODBUJANJE
KULTURE ZDRAVJA
IN OPOLNOMOČENJE
POSAMEZNIKOV**

T E M E

S T A L I Š Č A

posameznika k aktivnemu sodelovanju pri zdravstvenih odločitvah.

Vzpostavljanje kulture zdravja pa zahteva tudi uravnotežen odnos med odgovornostjo posameznika in podporo sistema. Eden od aktualnih izzivov je razprava o podaljšanju obdobja nadomestila za bolniško odsotnost, ki ga krije delodajalec, na 30 dni. Takšni predlogi pogosto naletijo na zadržke v gospodarstvu, saj lahko predstavljajo dodatno finančno breme.

Zato je ključno vzpostaviti konstruktiven dialog med državo, delodajalci in državljani. Cilj mora biti iskanje rešitev, ki spodbujajo odgovoren odnos do zdravja, obenem pa ohranjajo stabilnost in konkurenčnost gospodarstva.

Pomemben dopolnilni pristop predstavlja tudi načelo zmanjševanja škode (angl. harm reduction), ki se v številnih državah EU že uporablja pri obvladovanju nenalezljivih kroničnih bolezni, povezanih z življenjskim slogom, kot so sladkorna bolezen, kajenje in prekomerna izpostavljenost soncu. Namesto zgolj absolutnih prepovedi ta pristop spodbuja uporabo znanstveno utemeljenih alternativ in postopnih sprememb vedenja, ki zmanjšujejo tveganja za zdravje.

S povezovanjem uspešnih presejalnih programov ter pragmatičnih strategij zmanjševanja škode lahko Slovenija dodatno okrepi odpornost družbe in dvigne raven zdravstvene ozaveščenosti.

Slovenija lahko vzpostavi **odporen, vzdržen in na pacienta osredotočen zdravstveni sistem**, če bo zdravstvene stroške obravnavala kot strateško družbeno-gospodarsko naložbo, sistematično spodbujala inovacije, izvajala premišljene strukturne reforme ter krepila odgovornost posameznika za lastno zdravje.

Tak pristop omogoča visokokakovostno, dostopno in solidarno zdravstveno varstvo za vse prebivalce ter prispeva k bolj zdravim, produktivnim in dolgoročno uspešnim družbam.

AmCham Finančna komisija se zavzema za predvidljivo in konkurenčno poslovno okolje, v katerem imajo podjetja možnost za razvoj in rast, davčno-finančno okolje pa jih pri tem spodbuja in ne omejuje.

Sopredsedujoča:

LUKA GABROVŠEK
Mastercard Slovenija

mag. ŽIGA VIŽINTIN
Pokojninska družba A

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia
**FINANČNA
KOMISIJA**

Znanje in podpora:

Pokojninska družba A, d.d.

NOVARTIS

Diners Club
INTERNATIONAL

T E M E

**STABILNA IN
PREDVIDLJIVA
DAVČNA POLITIKA
ZA KONKURENČNO
SLOVENIJO****RAZVOJNA KAPICA
ZA RAZVOJNO
USMERJENO
SLOVENIJO**

S T A L I Š Č A

Stabilnost in predvidljivost davčnega okolja sta ključnega pomena za privabljanje investicij, rast gospodarstva in dolgoročno konkurenčnost. Hitri, nepremišljeni ukrepi in dodatne obremenitve gospodarstva ne prispevajo k doseganju teh ciljev, temveč povečujejo pritisk na podjetja, posameznike in zlasti srednji razred, kar na dolgi rok pomeni manj sredstev za ključne javne storitve (šolstvo, zdravstvo).

Predlagamo davčno politiko, skladno s Strategijo razvoja Slovenije 2030, ki spodbuja visokoproduktivno gospodarstvo, ustvarjanje dodane vrednosti ter razvoj in raziskave. Davčna politika ključno vpliva na to, katera delovna mesta, s tem pa tudi investitorje in industrije, skušamo privabiti in zlasti ohraniti v Sloveniji. V zadnjih letih smo priča trendu, da slovenska in mednarodna podjetja svoje vodstvene položaje selijo v države, kjer je davčna politika stabilnejša, konkurenčna in razvojno naravnana. Upad investicij ne pomeni le manj pobranih davkov, temveč tudi pomanjkanje priložnosti in delovnih mest za visoko izobražene talente, ki svojo priložnost poiščejo v tujini.

•

Gospodarstvo in Finančna komisija že dobro desetletje pozivata k uvedbi razvojne kapice na prispevke za pokojninsko in zdravstveno zavarovanje. To je nujna investicija, če želi Slovenija postati država, ki bo privlačna za investitorje in talente ter ki bo omogočala delovna mesta z visoko dodano vrednostjo.

Prispevki za socialno varnost (delavec 23,1 %, delodajalec 17,1 % od bruto plače) se plačujejo neomejeno, kljub omejitvi izplačil pokojnin, porodniškega nadomestila in nadomestila za brezposelnost.

Predlagamo zgornjo mejo plačevanja prispevkov, ki se določi glede na dejanske možnosti koriščenja pravic iz naslova plačanih posameznih prispevkov za socialno varnost oz. 2,5-kratnik povprečne mesečne bruto plače.

Pri tem velja omeniti, da so nekatere bližnje/primerljive države (Avstrija, Nemčija, Srbija itd.) uvedle določeno obliko razvojne kapice. Primer: v Avstriji mesečni dohodek nad 6930 EUR (v primeru 14 plač letno, upoštevajoč

TEME

STALIŠČA

božičnico in regres za dopust) oz. 8085 EUR (v primeru 12 plač letno) ni predmet prispevkov za socialno varnost. Zgornja meja plačevanja prispevkov je v Avstriji tako načeloma omejena na dvakratnik povprečne bruto plače.

Uvedba razvojne kapice pomeni konkurenčno in razvojno usmerjeno poslovno okolje, saj zajame tudi poklice, ki so gonilna sila razvoja (inženirji, znanstveniki, profesorji) in inovacij.

Finančna uprava je 12. januarja 2026 objavila, da je v letu 2025 pobrala 26,6 milijarde evrov javnofinančnih prihodkov FURS. Iz preglednice je razvidno, da 55 % vseh javnofinančnih prihodkov prispevajo zaposleni s svojim delom:

Skupaj javnofinančni prihodki FURS	26,6
Davki na dohodek in dobiček	5,6
Davek od dohodkov pravnih oseb	1,9
Dohodnina	3,7
Akontacija dohodnine od dohodka iz zaposlitve	3,3
Prispevki za socialno varnost	11,4
Davki na blago in storitve	7,9
Davki na potrošnjo (DDV)	5,6
Obdavčitev kapitala: obresti, dividende in dobiček iz kapitala (odsvojitev nepremičnin, vrednostnih papirjev, deležev v gospodarskih družbah, izplačilo dividend)	0,1

Vir: <https://www.gov.si/novice/2026-01-12-pozitivni-trendi-pri-pobiranju-javnofinancnih-prihodkov-tudi-v-letu-2025/>

Predlagamo pregled virov javnofinančnih prihodkov, da bi lahko znižali obdavčitev dela (in s tem spodbujali delo), posledica bi bila tudi manj dela na črno (kdor ne dela, predstavlja dvojni strošek za državo: prvič, ker nima prihodkov, in drugič, ker prejema socialne transferje). Predlagamo razmislek o razumni obdavčitvi premoženja in razmislek o dvigu DDV

T E M E

S T A L I Š Č A

DOHODNINA
IN RAZŠIRITEV
DOHODNINSKIH
RAZREDOVDAVČNE OLAJŠAVE
– KONKURENČNO
POSLOVNO OKOLJE

(Hrvaška PDV 25%) za odstotno točko. Z zniževanjem obdavčitve dela bi se povečala potrošnja, kar bi pomenilo tudi več pobranih davkov.

•

Pri pregledu dohodnine je poleg dohodninskih stopenj pomembno zlasti to, kako široki so dohodninski razredi, oz. pri katerem znesku je zavezanec uvrščen v višji dohodninski razred. Pri povprečni mesečni bruto plači v Sloveniji 2591 EUR (SURs: podatki za november 2025) in povprečnem mesečnem neto izplačilu 1638 EUR je dosežen 26-odstotni dohodninski razred. Pri bruto plači 3750 EUR (neto 2287 EUR) je dosežen 33-odstotni razred, obdavčitev plače pa se tako nadaljuje do 50-odstotnega razreda. Na drugi strani je dohodnina za najnižje mesečne dohodke (do neto zneska 767,52 EUR) obračunana po 16-odstotni dohodninski stopnji.

Čeprav je najvišja stopnja dohodninske lestvice v Sloveniji (50 %) skladna z EU, se zaradi občutne progresije dohodnina izračunava po najvišji stopnji pri precej nižjih zneskih. Primer: 50-odstotna obdavčitev je v Sloveniji dosežena pri neto letni davčni osnovi, višji od 78.016 EUR, v Avstriji pa pri letni davčni osnovi, višji od 104.859 EUR. Predlagamo **razširitev dohodninskih razredov, torej prehod v višji dohodninski razred pri višji plači, kot velja denimo v Avstriji.**

•

Davčne olajšave se obračunavajo kot znižanje davčne osnove pred obračunom davka in ne odbitek davka, kar postavlja v neenakopraven položaj tiste z nižjim dohodkom, saj njihova olajšava lahko predstavlja le 16 % zneska olajšave.

Predlagamo upoštevanje olajšav (splošna, osebna, posebna – olajšava za vzdrževane otroke in drugega družinskega člana, ter olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje) kot odbitno postavko pri plačilu davka.

Poleg tega predlagamo zvišanje skupne splošne olajšave in posebnih olajšav.

Treba bi bilo uvesti sistem, v katerem bi bila ena dodatna plača na leto, v višini

povprečne plače konkretnega delavca, oproščena davkov in prispevkov. Trenutno Zakon o dohodnini določa, da je neobdavčeno plačilo za poslovno uspešnost, in sicer do višine 100 % povprečne mesečne plače zaposlenih v Sloveniji. Tako ureditev bi bilo treba spremeniti na način, da:

- je višina neobdavčene nagrade (ki ima v praksi različna imena, npr. bonus, božičnica) povprečna plača konkretnega zaposlenega, in ne povprečna plača v Sloveniji;
- je nagrada oproščena tudi socialnih prispevkov;
- nagrada ni vezana na poslovno uspešnost, temveč na kateri koli kriterij, ki ga ima delodajalec pri podeljevanju nagrad (npr. osebno uspešnost), kakor tudi ne na nek konkreten pravni interni akt ali kolektivno pogodbo.

•

Predlagamo ohranitev olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj, ohranitev investicijske olajšave na stopnji 40 % in zmanjšanje obdavčitve dividend, kar bi pozitivno učinkovalo na privlačnost vlaganj v kapitalske naložbe. Zavzemamo se za poenostavitev postopkov za ugotavljanje davčnega rezidentstva za fizične osebe, saj bi hitrejši in preglednejši postopki povečali našo konkurenčnost in prenos regionalnih funkcij tujih družb v Slovenijo. Poleg tega podpiramo davčne spodbude pri nagrajevanju zaposlenih, saj tovrstno nagrajevanje pomeni motivacijo za zaposlenega, obenem pa delo zopet postane vrednota. Ker so gonilo slovenskega gospodarstva inovativna podjetja, podpiramo spodbude za rast inovativnih in hitrorastočih podjetij.

•

**UKREPI, KI
POVEČUJEJO
STIMULATIVNOST
SLOVENSKEGA
DAVČNEGA OKOLJA
ZA INVESTICIJE**

T E M E

S T A L I Š Č A

**DRUGI POKOJNINSKI
STEBER IN RAZVOJ
TRGA KAPITALA**

Povečanje trenutnih davčnih olajšav za razvoj drugega pokojninskega stebra bo povečalo privlačnost varčevanja in obseg privarčevanih sredstev drugega stebra, ki se vlagajo nazaj v gospodarstvo in pomembno prispevajo k razvoju trga kapitala, hkrati pa varčevalcu omogočajo dostojno pokojnino.

Razvoj drugega pokojninskega stebra, ki ga v Slovenji predstavlja prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, ki obstaja od leta 2001 ter v katero je danes vključenih približno 60 % vseh zaposlenih, je nujen za vzdržnost pokojninskega sistema. Drugi stebel zaposlenim ob upokojitvi ne bo zagotovil le višje pokojnine, temveč bo tudi povečal obseg privarčevanih sredstev, ki se vlagajo nazaj v gospodarstvo in pomembno prispevajo k razvoju slovenskega trga kapitala. S tem se poveča dostopnost kapitala za domača podjetja, kar bo znižalo stroške njihovega zadolževanja in posledično povečalo njihovo konkurenčnost, ki lahko pripelje do rasti in zaposlovanja. Tako bi bilo nujno začeti dialog z vsemi deležniki o uvedbi obvezne samodejne vključitve v pokojninske načrte za vse tiste zaposlene, ki zdaj niso vključeni, saj je navedeni ukrep dokazano občutno povečal udeležbo v pokojninskih načrtih že v številnih državah, nazadnje v Združenem kraljestvu, na Poljskem in Slovaškem, pozitivne izkušnje pa bi veljalo prilagojeno slovenskemu sistemu prenesti tudi v Slovenijo.

Prav tako bi veljalo trenutno olajšavo za vplačila v pokojninske sklade posodobiti na način, da bi ločili olajšave za kolektivno in individualno varčevanje (trenutno ima prednost pri uveljavljanju olajšave delodajalec), odpravili absolutno omejitev na davčno olajšavo za vplačila v PDPZ (3224 EUR v letu 2026) in jo povečali z današnjih 5,844 % bruto plače zaposlenega na 10 %; prav tako bi veljalo pokojninske rente dodatnega pokojninskega zavarovanja v celoti izvzeti iz dohodnine (zdaj 50 %).

Na ta način bi lahko z dodatnim pokojninskim zavarovanjem poskrbeli, da bo v prihodnje vsak zaposleni prejemal poleg javne še dodatno pokojnino, ki ne bo obremenjevala javnih financ.

•

DOLGOTRAJNA OSKRBA NAJ NE BO LE DODATNO BREME DELODAJALCEM

Po novem Zakonu o dolgotrajni oskrbi 1 % bruto plače prispeva delojemalec, 1 % od bruto plače delodajalec, hkrati pa posameznik prispeva 1 % od svoje odmerjene bruto pokojnine. Opozarjamo, da se z uvedbo novega prispevka ponovno dodatno povečuje obremenitev dela v Sloveniji, ki malo nad povprečno plačo neporocionalno naraste in je med najvišjimi v Evropski uniji. Dodatne obremenitve dela so zato nesprejemljive. Rezerve je treba najprej poiskati z racionalizacijo sistema zdravstva in dolgotrajne oskrbe. Ne smemo pozabiti, da ob povečevanju obremenitev dela naraščata siva ekonomija in iskanje drugih obvodov, končni izkupiček pa je lahko še slabši kot pred novimi obremenitvami.

•

DIGITALNA PLAČILA

V Sloveniji je stopnja sive ekonomije razmeroma visoka. Uporaba gotovine je bila zapisana v ustavo in gotovina je še vedno prevladujoče plačilno sredstvo, infrastruktura za sprejemanje elektronskih plačil pa precej nerazvita. Ljudje naj dobijo možnost izbire načina plačevanja, med drugim tudi digitalno, saj tako lokalni kot tuji potrošniki pričakujejo, da bodo imeli na voljo različne plačilne instrumente in možnost elektronskega plačila.

Zakon o elektronskih plačilnih sredstvih (ZEPS) predstavlja pomemben korak k spodbujanju digitalizacije in modernizaciji plačilne infrastrukture v Sloveniji. Obveznost sprejemanja vsaj enega elektronskega plačilnega sredstva bo povečala finančno transparentnost in konkurenčnost ter omogočila večjo izbiro za potrošnike in podjetja. Pri tem je ključno, da so predlagane rešitve interoperabilne, saj turizem kot pomembna gospodarska panoga zahteva prilagojene rešitve tudi za tuje obiskovalce.

Poleg tega je nujno, da Slovenija ukine dodatno obdavčitev finančnih storitev, ki domače ponudnike plačilno-finančnih storitev postavlja v slabši položaj v primerjavi s tujimi, ter aktivno spodbuja razvoj odprtega bančništva in začne s pripravami na implementacijo prihajajočega digitalnega evra, kar bo dolgoročno okrepilo konkurenčnost in učinkovitost plačilnega sistema.

•

T E M E

S T A L I Š Č A

TROŠARINE

Finančna komisija opozarja na pomen sorazmernih trošarin, ki naj upoštevajo posledice dviga, in sicer padec prodaje, zapiranje podjetij in zmanjšanje števila delovnih mest, kar neposredno negativno vpliva na prihodke države iz naslova prispevkov, dohodnine in drugih dajatev iz poslovanja. Nenadni dvigi trošarin pogosto vodijo k čezmejnemu nakupom, rasti sive ekonomije in nakupu nizko-cenovnih izdelkov vprašljive kakovosti, kar ne prispeva k izboljšanju zdravja populacije ali znižanju stroškov v zdravstvu.

Po ocenah OECD in Evropske komisije se cenovna elastičnost povpraševanja pri trošarinskih izdelkih v povprečju giblje med $-0,4$ in $-0,8$, kar pomeni, da višje trošarine praviloma vodijo v opazen upad prodaje in prihodkov podjetij, zlasti v dejavnostih z nizkimi maržami. Upad prodaje se neposredno odraža tudi na trgu dela. Analize kažejo, da se ob izrazitejših trošarinskih šokih zmanjšuje zaposlenost v panogah, ki so močno odvisne od domače potrošnje, kar ima za posledico nižje prilive iz naslova prispevkov za socialno varnost in dohodnine. Neto fiskalni učinek zvišanja trošarin je zato pogosto nižji od prvotnih proračunskih projekcij, v posameznih primerih pa celo negativen.

Drugi pomemben dejavnik je čezmejno nakupovanje. Ob povečanju cenovnih razlik med državami za več kot 10 do 15 % se bistveno poveča obseg čezmejne potrošnje. Slovenija je zaradi svoje geografske lege in odprtih meja še posebej izpostavljena temu pojavu, kar vodi v odliv potrošnje v sosednje države ter v zmanjšanje domače davčne osnove. Hkrati raziskave opozarjajo na rast sive ekonomije in nezakonite trgovine, ki lahko v nekaterih segmentih doseže več kot 10 % trga, kar dodatno zmanjšuje učinkovitost pobiranja davkov.

Za zagotovitev stabilnosti in predvidljivosti davčne politike podpiramo uvedbo večletnega trošarinskega koledarja, ki omogoča postopno zviševanje trošarinskih stopenj, preprečuje nenadne tržne šoke in dolgoročno varuje davčne prihodke. Ob tem predlagamo, da se pri trošarinski politiki upošteva razlikovanje glede na stopnjo škodljivosti posameznega izdelka za družbo.

Več o delu komisije:

AmCham Komisija za spodbujanje investicij si prizadeva za konkurenčno poslovno okolje v Sloveniji, ki je predvidljivo, stabilno ter zagotavlja pravno varnost in transparentnost tako za domače kot za tuje investitorje. Z odlično geostrateško lego v srcu Evrope ima Slovenija potencial, da postane izbira za investitorje ob vstopu na trge Evropske unije.

Sopredsedujoča:

**NEVENKA
ČREŠNAR
PERGAR**
NP Consulting

ALJOŠA KRDŽIČ
Odvetniška družba
Rojs, Peljhan, Prelesnik
& partnerji

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

**KOMISIJA ZA
SPodbujanje
INVESTICIJ**

Znanje in podpora:

CERHA HEMPEL

letliki: partner member of
karanovic/

NOVARTIS

T E M E

S T A L I Š Č A

I. STEBER: STRUKTURNE PRIORITETE ZA KONKURENČNO POSLOVNO OKOLJE

IZZIVI DAVČNE REFORME ZA KONKURENČNO POSLOVNO OKOLJE

Za uresničevanje tega cilja komisija svoje predloge strukturirano in strateško oblikuje okoli treh stebrov. Vsak steber odraža pomembno razsežnost privlačnosti za investitorje: strukturne prioritete, ki jih navajajo tudi druge komisije AmCham; vladavino prava kot sistemski temelj; ter strateško pozicioniranje in komunikacijo za privabljanje investicij ter poudarjanje pomena investorjev. Na omenjenih treh stebrih Komisija za spodbujanje investicij vzpostavlja celosten okvir, ki povezuje strukturne reforme, načela vladavine prava in strateško pozicioniranje države. Cilj je okrepiti konkurenčnost Slovenije ter utrditi njen položaj kot privlačne in zanesljive destinacije za domače in tuje investicije.

•

V okviru tega stebra Komisija za spodbujanje investicij tesno sodeluje z drugimi komisijami AmCham ter odpira teme, ki so presečne narave in enako pomembne za tuje investitorje, domače investitorje ter obstoječe gospodarske družbe. Gre za strukturna vprašanja, ki neposredno vplivajo na konkurenčnost Slovenije ter njeno sposobnost privabljanja in ohranjanja kapitala, talentov in inovacij.

•

Sprejeta davčna reforma, ki vključuje spremembe šestih davčnih zakonov, po oceni komisije ne odgovarja na ključne izzive slovenskega davčnega sistema. Kljub uvedbi določenih spodbud ukrepi niso dovolj ambiciozni za doseganje prebojnih rezultatov ali bistveno izboljšanje konkurenčnosti Slovenije. Poleg tega pogoste spremembe, sploh tiste, ki so bile sprejete konec leta, podjetjem otežujejo pripravo na novo davčno obdobje ter povečujejo negotovost v poslovnem okolju.

Konkurenčen in razvojno usmerjen davčni okvir je ključen, in to ne le za privabljanje novih investorjev, temveč tudi za rast obstoječih podjetij, nova vlaganja ter ohranjanje delovnih mest z visoko dodano vrednostjo. Stabilnost, predvidljivost in strateška usklajenost morajo biti zato vodilo prihodnjih davčnih reform.

•

T E M E

**IZZIVI UMEŠČANJA
V PROSTOR IN
PRIDOBIVANJA
DOVOLJENJ -
ZMANJŠEVANJE
BIROKRATSKIH
OVIR IN VEČJA
UČINKOVITOST
ODLOČANJA****OHRANJANJE
TALENTOV V
SLOVENIJI IN
PRIVABLJANJE TUJIH
STROKOVNJAKOV**

S T A L I Š Č A

Komisija poudarja, da mora javna uprava delovati kot servis za državljane, obstoječa podjetja in potencialne investitorje. Postopki pridobivanja soglasij in dovoljenj morajo biti jasni, hitri in enostavni.

Za domače in tuje investitorje je ključnega pomena jasna komunikacija glede postopkov za pridobivanje različnih dovoljenj ob vzpostavljanju poslovanja v Sloveniji. Komisija zato predlaga pripravo jasnih smernic in procesnih poti za posamezne vrste dovoljenj ter vzpostavitev specializiranih medresorskih projektnih koordinacijskih skupin za učinkovitejše usklajevanje odločanja med različnimi organi.

Zlasti izpostavljamo pomen enotne in dosledne razlage predpisov, saj sta pravna varnost in predvidljivost temelj podpornega poslovnega okolja. Predlagani ukrepi so usmerjeni v optimizacijo odločanja ob hkratnem zagotavljanju učinkovitosti in transparentnosti za investitorje.

Učinkoviti postopki umeščanja v prostor in izdaje dovoljenj niso zgolj administrativno vprašanje, temveč neposredno vplivajo na časovnico investicij, izvedljivost projektov in splošen vtis Slovenije kot destinacije, primerne za investiranje.

•

Dolgoročna konkurenčnost Slovenije je odvisna od sposobnosti ohranjanja in privabljanja visoko usposobljenih strokovnjakov. Visoki stroški dela, ki so posledica izrazite davčne obremenitve dela, v kombinaciji s strukturnimi neučinkovitostmi poslovnega okolja zmanjšujejo privlačnost Slovenije za dejavnosti z visoko dodano vrednostjo.

Komisija rešitev vidi v vsebinski davčni reformi, uvedbi razvojne kapice za razbremenitev delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, intenzivnejši promociji Slovenije kot investicijske destinacije ter ciljanem razvoju sektorjev, kjer ima Slovenija močno tradicijo in ekosistem, kot sta biotehnologija in farmacija.

Politika talentov tako ni ločeno področje, temveč osrednji element investicijske politike in dolgoročne gospodarske vzdržnosti.

T E M E

II. STEBER: VLADAVINA PRAVA KOT TEMELJ PREDVIDLJIVEGA IN VARNEGA INVESTICIJSKEGA OKOLJA

PREDVIDLJIVO IN SPODBUDNO POSLOVNO OKOLJE

PREMIŠLJEN PRENOS EVROPSKE ZAKONODAJE ZA TRAJNOSTNO RAST SLOVENIJE

S T A L I Š Č A

Drugi steber izhaja iz doslednega zagovarjanja pomena vladavine prava v najširšem smislu. Domači in tuji investitorji se za vlaganje v Slovenijo odločajo takrat, ko je vladavina prava spoštovana ter ko lahko poslujejo v predvidljivem in transparentnem okolju.

•

Temelj za privabljanje domačih in tujih investicij je poslovno okolje, ki zagotavlja stabilnost, predvidljivost, pravno varnost in transparentnost. Komisija zagovarja, da morajo biti zakonodajne spremembe, ki vplivajo na poslovno okolje, premišljene, strateške ter vnaprej usklajene z gospodarstvom skozi dialog.

Hitri in nepremišljeni posegi v stabilnost poslovnega okolja – kot so uvedba novih davkov, zviševanje davčnih bremen ali pogoste regulatorne spremembe – spodbujajo zaupanje v državo ter slabijo mednarodno konkurenčnost. Zakonodajne spremembe morajo temeljiti na dokazih ter na strateški presoji srednje- in dolgoročnih gospodarskih učinkov. Trenutna davčna politika, vključno z nedavnimi spremembami, po oceni komisije ne zagotavlja zadostne predvidljivosti in konkurenčnosti, temveč povečuje obremenitve podjetij, zmanjšuje njihovo sposobnost načrtovanja ter povečuje tveganja za dolgoročno gospodarsko rast.

Predvidljivo in pravno stabilno poslovno okolje je ključno tako za vzdržen razvoj tradicionalnih panog kot za spodbujanje inovacij v hitro rastočih sektorjih.

•

Ob zavedanju preteklih praks slovenskih zakonodajalcev, ki pogosto uvajajo strožje zahteve od tistih, ki jih določajo evropske direktive, komisija opozarja na kompleksnost usklajevanja visokih standardov kakovosti s konkurenčnostjo poslovnega okolja ter na vpliv takšnega pristopa na investicijsko privlačnost države.

T E M E

S T A L I Š Č A

III. STEBER: STRATEŠKO POZICIONIRANJE IN KOMUNIKACIJA O EVROPSKI TER GLOBALNI KONKURENČNOSTI

KONKURENČNOST EVROPE

Komisija za spodbujanje investicij poudarja pomen uravnoteženega, sodelovalnega in dolgoročno usmerjenega pristopa k prenosu evropske zakonodaje v slovenski pravni red. Z dialogom z deležniki ter z zagovarjanjem ukrepov, ki hkrati podpirajo okolijske cilje in gospodarsko konkurenčnost, lahko Slovenija oblikuje regulativni okvir, ki spodbuja trajnostno rast ter ohranja svojo privlačnost za investitorje.

Glede na svojo velikost in industrijski profil lahko Slovenija implementacijo evropske zakonodaje izkoristi kot priložnost ter na strateških področjih, ključnih za svoje gospodarstvo, postane zgled regulativne odličnosti, kar lahko predstavlja pomembno konkurenčno prednost.

•

Tretji steber zajema strateško komunikacijo in širše pozicioniranje ter izpostavlja pristop, ki bi ga morali Slovenija in Evropa zavzeti za ohranjanje konkurenčnosti in privlačnosti za globalni kapital.

•

Enotni trg je srce evropskega gospodarstva, vendar njegova vloga kot primarnega gonila investicij ni samoumevna. Komisija se zavzema za poglobitev enotnega trga ter za nov zagon evropske integracije. Dobro delujoč enotni trg je ključen za privabljanje investicij in inovacij, financiranje sistemov socialne varnosti, zagotavljanje kakovostnega izobraževanja ter uresničevanje trajnostnih zavez.

Evropska unija mora hkrati izboljševati konkurenčnost skozi vsebinski dialog z industrijo, namesto nadaljnega prekomernega reguliranja. Tak dialog mora spodbujati okoljsko in družbeno odgovornost, ne da bi podjetja prekomerno obremenjeval z regulacijo. Prekrivajoči se in nasprotujoči si predpisi zavirajo inovacije ter zmanjšujejo investicijsko privlačnost. Odgovorno gospodarstvo zagotavlja socialne pravice, vendar brez sodelovanja med oblikovalci politik in gospodarstvom tega cilja ni mogoče doseči.

T E M E

S T A L I Š Č A

**POMEN GLOBALNIH
PODJETIJ ZA
LOKALNO POSLOVNO
OKOLJE**

Celovita strategija, ki spodbuja inovacije, ohranja socialno ravnovesje ter vzpostavlja učinkovit energetski sistem, bo ključna za krepitev konkurenčnosti Evrope v globalnem gospodarstvu.

•

Slovensko poslovno okolje je že od vsega začetka tesno povezano z mednarodnimi podjetji. Globalna podjetja prinašajo znanje, inovacije, najboljše prakse in delovna mesta z visoko dodano vrednostjo. Številna slovenska podjetja so z njimi neposredno ali posredno povezana prek partnerstev in dobavnih verig.

Zaradi majhnosti trga, visokih stroškov dela, ki izhajajo iz visoke davčne obremenitve dela, ter poslovnega okolja, ki ni vedno dovolj privlačno za tuje investitorje, je v zadnjem desetletju več mednarodnih podjetij zaprlo svoje poslovanje v Sloveniji. Ta trend se žal nadaljuje, tudi zaradi regionalne umeščenosti, kjer sosednji trgi ponujajo nižje stroške dela in spodbudnejše poslovno okolje.

Umik globalnega podjetja ima daljnosežne posledice: prizadete so celotne panoge, država izgubi položaj v določenih sektorjih, izgubljajo se znanje in najboljše prakse, zmanjšujejo se aktivnosti družbene odgovornosti podjetij (npr. podpora športu in kulturi) ter izginjajo delovna mesta z visoko dodano vrednostjo.

Prisotnost globalnih podjetij ima merljiv vpliv na gospodarsko blaginjo Slovenije in na privlačnost njenega poslovnega okolja za tuje investitorje. Komisija rešitev vidi v vsebinski davčni reformi, uvedbi razvojne kapice za razbremenitev delovnih mest z visoko dodano vrednostjo, intenzivnejši promociji Slovenije kot investicijske destinacije ter ciljanem razvoju sektorjev z močno tradicijo in ekosistemom, kot sta biotehnologija in farmacija.

Komisija za spodbujanje investicij ostaja zavezana zagovorništvu predvidljivega in varnega poslovnega okolja, ki spodbuja investicije in podpira trajnostno gospodarsko rast Slovenije ter jo umešča kot privlačno destinacijo za domače in tuje investitorje.

AmCham Komisija za prihodnost dela in izobraževanja deluje kot strokovna platforma za oblikovanje predlogov in stališč na področju razvoja trga dela ter izobraževalnega sistema v Sloveniji. Komisija podpira prizadevanja za večjo prilagodljivost trga dela, ustvarjanje novih oblik dela ter ohranjanje in razvoj kakovostnih delovnih mest. Poseben poudarek namenja razvoju kompetenc prihodnosti, spodbujanju medgeneracijskega sodelovanja, privabljanju in ohranjanju talentov ter odgovorni uporabi umetne inteligence za dvig produktivnosti in konkurenčnosti gospodarstva.

Sopredsedujoči:

**dr. VESNA
MILOŠEVIČ
ZUPANČIČ**
e-Študentski servis

mag. SANJA SAVIČ
S2Lex

Koordinatorica komisije:

mag. MOJKA MIŠIČ
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

**KOMISIJA ZA
PRIHODNOST DELA
IN IZOBRAŽEVANJA**

Znanje in podpora:

T E M E

**PRILAGODLJIV
TRG DELA IN NOVE
OBLIKE DELA**

S T A L I Š Č A

Sodobni trg dela zahteva večjo prilagodljivost in odprtost za raznolike oblike dela, ki sledijo tehnološkemu razvoju, digitalni preobrazbi in nastajanju novih poklicev. Uspešni poslovni modeli vse pogosteje temeljijo na sodelovanju strokovnjakov različnih profilov ter na delovnih okoljih, ki omogočajo večjo avtonomijo zaposlenih, fleksibilno organizacijo dela in osredotočenost na rezultate.

Delo na daljavo je postalo stalnica sodobnega delovnega okolja. Omogoča boljše usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja, hkrati pa zahteva ustrezno zakonodajno ureditev, ki zmanjšuje administrativne ovire in omogoča prožno organizacijo dela.

Komisija opozarja, da trenutna ureditev na področju evidentiranja delovnega časa in pravice do odklopa pogosto ne sledi dejanskim potrebam sodobnih delovnih procesov ter lahko zmanjšuje konkurenčnost podjetij brez jasnih koristi za zaposlene. Komisija tudi opozarja na predloge, ki ne temeljijo na realnem stanju v gospodarstvu in otežujejo delovanje podjetij ter niso usklajeni z gospodarstvom (npr. uvedba zimskega regresa, neusklajen dvig minimalne plače, predlog Strategije o prekarnosti). Namesto pretirane formalizacije je smiselno spodbujati pristope, ki temeljijo na zaupanju, odgovornosti in kulturi dela, usmerjeni v doseganje rezultatov, hkrati pa je treba predloge uskladiti tudi z gospodarstvom.

•

**TALENTI IN
DEMOGRAFSKI
IZZIVI**

Slovenija se sooča z izrazitimi demografskimi spremembami, ki vključujejo staranje prebivalstva, dolgoročno zmanjševanje delovno aktivnega prebivalstva ter odseljevanje visokokvalificiranih kadrov. Letno se iz države izseli med 8000 in 10.000 ljudi, kar ima pomembne dolgoročne posledice za gospodarsko rast in vzdržnost socialnih sistemov.

T E M E

S T A L I Š Č A

**KOMPETENCE
PRIHODNOSTI IN
IZOBRAŽEVANJE**

Za dolgoročni razvoj je nujna celovita strategija ohranjanja in privabljanja talentov. Ta mora vključevati konkurenčno davčno in plačno politiko, odpravo administrativnih ovir, hitrejša postopke za vključevanje tujih strokovnjakov ter ustvarjanje spodbudnega okolja za vračanje slovenskih talentov iz tujine. Komisija zagovarja vključujoč pristop, ki podpira vse visokokvalificirane strokovnjake, ne glede na starost ali izvor, če s svojim delom prispevajo k ustvarjanju visoke dodane vrednosti v Sloveniji.

Pomemben del odziva na demografske izzive predstavljata tudi spodbujanje daljše delovne aktivnosti in fleksibilnih prehodov v upokožitev ter učinkovitejše vključevanje starejših, mladih in drugih skupin na trg dela.

•

Razvoj gospodarstva in družbe je neposredno povezan z vlaganji v znanje in razvoj ljudi. Kompetence prihodnosti, kot so digitalna pismenost, poznavanje umetne inteligence, algoritmično razmišljanje, kritično mišljenje in sposobnost prilagajanja spremembam, postajajo ključne za uspešno vključevanje posameznikov na trg dela.

Komisija podpira posodobitev izobraževalnega sistema ter vključevanje digitalnih vsebin v vse ravni izobraževanja. Posebej poudarja nujnost uvedbe obveznega predmeta digitalni jezik po celotni vertikali izobraževanja. Poleg formalnega izobraževanja je ključno tudi spodbujanje vseživljenjskega učenja, razvoja mikrodokazil ter hitrih in prilagodljivih oblik prekvalifikacij, ki omogočajo pravočasen odziv na potrebe trga dela.

•

**UMETNA
INTELIGENCA
KOT VZVOD
PRODUKTIVNOSTI**

Umetna inteligenca, zlasti generativna, predstavlja pomembno priložnost za povečanje produktivnosti, kakovosti dela in konkurenčnosti gospodarstva. Njena vrednost je zlasti v razbremenitvi rutinskih nalog, podpori odločanju in spodbujanju inovativnosti.

T E M E

**ZDRAVJE
ZAPOSLENIH,
MEDGENERACIJSKO
SODELOVANJE IN
KLJUČNI POKLICI****ZAKLJUČEK**

S T A L I Š Č A

Komisija zagovarja odgovorno in etično uporabo umetne inteligence, ob hkratnem razvoju ustreznih kompetenc zaposlenih in jasnih okvirov za njeno uporabo v delovnih procesih, vključno s kadrovskimi praksami.

•

Zdravje zaposlenih je ključni dejavnik produktivnosti in dolgoročne konkurenčnosti. Dolgotrajne bolniške odsotnosti predstavljajo resen izziv za trg dela in javne finance, zato so potrebni sistemski ukrepi za skrajševanje odsotnosti, izboljšanje vračanja na delo ter krepitev preventivnih politik zdravja na delovnem mestu.

Medgeneracijsko sodelovanje prispeva k stabilnosti organizacij, prenosu znanja in večji vključenosti vseh generacij. Ustrezno prilagojena delovna okolja ter odpravljanje stereotipov o starejših zaposlenih so ključni za učinkovito izrabo njihovega potenciala. Enako velja za odpravljanje stereotipov o mladih in vključevanje mladih v delovne procese (tudi v obliki mentorstva). Komisija podpira projekt Odličnjaki 50+.

Posebno pozornost je treba nameniti tudi dvigu ugleda ključnih poklicev v zdravstvu, izobraževanju in socialnem varstvu, ki so temelj delovanja družbe. Dolgoročna stabilnost teh sistemov zahteva ustrezne delovne pogoje, jasne karijerne poti in konkurenčne pogoje dela.

•

AmCham Komisija za prihodnost dela in izobraževanja bo tudi v prihodnje aktivno prispevala k oblikovanju rešitev, ki bodo podpirale konkurenčen, vključujoč in trajnosten trg dela ter sodoben izobraževalni sistem, prilagojen izzivom prihodnosti.

Intelektualna lastnina je ključna konkurenčna prednost vsakega podjetja in države. Temelj gospodarskega in družbenega razvoja so znanje, inovativnost in kreativnost. Zaradi vedno kompleksnejše zakonodaje, ki ureja digitalno okolje, zlasti v luči novih predpisov Evropske unije, je Komisija za intelektualno lastnino svoj fokus razširila tudi na področje digitalne regulative, ki je ključno za oblikovanje stabilnega, inovativnega in konkurenčnega poslovnega okolja.

Sopredsedujoča:

EVA GOSTIŠA
Odvetniška pisarna
Jadek & Pensa

JAKA REPANŠEK
RePublis

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

Znanje in podpora:

JADEK & PENSEA

AmCham Slovenia

**KOMISIJA ZA
INTELEKTUALNO LASTNINO
IN DIGITALNO REGULATIVO**

T E M E

INTELEKTUALNA LASTNINA JE NAŠA KONKURENČNA PREDNOST

IZZIVI UREDITVE IZUMOV IN AVTORSKIH DEL IZ DELOVNEGA RAZMERJA

S T A L I Š Č A

V izrazito izvozno usmerjenem in odprtem gospodarstvu, kot je Slovenija, je dolgoročna blaginja neposredno odvisna od dodane vrednosti, ki jo znamo ustvariti na globalnih trgih. Višja dodana vrednost prinaša kakovostna delovna mesta in stimulatívno plačilo, stabilne javne finance ter vlaganje v razvoj.

Intelektualna lastnina je eden ključnih mehanizmov, s katerimi podjetja dvigujejo dodano vrednost, saj omogoča razlikovanje, zaščito inovacij, učinkovitejšo komercializacijo znanja ter večjo donosnost vlaganj v razvoj. Zato je strateško upravljanje intelektualne lastnine (patenti, znamke, modeli, avtorska dela, poslovne skrivnosti in podatki) pomemben del konkurenčnosti, rasti in mednarodne prodornosti podjetij.

Poslovno okolje, ki je predvidljivo in naklonjeno inovacijam, varuje pravice intelektualne lastnine, krepi zaupanje ter hkrati omogoča razvoj novih poslovnih modelov in rast dodane vrednosti v gospodarstvu.

•

Za uspešen razvoj podjetij in posameznikov, ki skupaj soustvarjajo nove tehnološke in poslovne rešitve, je nujno dobro urejeno področje izumov in avtorskih del iz delovnega razmerja.

Izumi, ustvarjeni v delovnem razmerju, so ključni vir inovacij, a prinašajo pravne in finančne izzive glede lastništva in nagrajevanja. Slovenska zakonodaja na področju izumov, ustvarjenih v delovnem razmerju, predvideva pravico delodajalca do prevzema izuma, na drugi strani pa prinaša velik izziv glede pravičnega nagrajevanja delavca. Ker so izumi plod znanja delavca in spodbudnega okolja, ki ga zagotavlja delodajalec, je v praksi težko določiti višino denarne nagrade. V komisiji izpostavljamo potrebo po jasnejših kriterijih za vrednotenje teh prispevkov, kar bi prineslo večjo dolgoročno varnost, zmanjšalo nejasnosti in okrepilo medsebojno zaupanje.

T E M E

S T A L I Š Č A

Podobno se vprašanja pravic pri avtorskih delih iz delovnega razmerja pogosto rešujejo ad hoc, kar ob odsotnosti primerne pravne ureditve vnaša negotovost v primere, ko dogovora ni mogoče doseči. Zato v komisiji predlagamo bolj transparentno ureditev na ravni kolektivnih pogodb ali internih aktov delodajalcev kot začasno rešitev ter se zavzemamo za spremembo trenutne zakonodaje, ki bi jasneje uredila prenos pravic na delodajalca za dela, ustvarjena v delovnem razmerju, in pravico do nagrade delavcu, kadar avtorsko delo ni ustvarjeno v okviru izpolnjevanja obveznosti po pogodbi o zaposlitvi, še vedno pa je s področja delodajalčeve dejavnosti.

Poleg tega je ključno zagotoviti učinkovito sodno varstvo v primeru kršitve pravic intelektualne lastnine, kar v poslovno okolje prinaša višjo raven zaupanja in predvidljivosti ustrezne zaščite naložb v intelektualno lastnino.

•

Znanje o intelektualni lastnini predstavlja temelj za učinkovit inovacijski sistem in konkurenčno gospodarstvo. V Sloveniji se soočamo z izrazitim mankom znanja na področju intelektualne lastnine. Raziskava o dojemanju, ozaveščenosti in vedenju, povezanem z intelektualno lastnino, med evropskimi državljani, ki jo je urad EUIPO izvedel v letu 2023, je pokazala, da je ozaveščenost o intelektualni lastnini v Sloveniji slabša od povprečja EU. Le 73 % slovenskih anketirancev je svoje subjektivno razumevanje pojma intelektualne lastnine ocenilo kot dokaj dobro ali zelo dobro, kar je 10 odstotnih točk manj od povprečja EU (83 %).¹

V komisiji zato pozdravljamo nacionalna prizadevanja za sistematično ozaveščanje in krepitev znanja na tem področju ter aktivno podpiramo cilje Nacionalne strategije intelektualne lastnine do leta 2030. Vendar hkrati opozarjamo, da brez systemskega vključevanja teh vsebin v vse ravni izobraževanja ne bo pravega premika. Trenutno se akcijski načrti² osredotočajo zlasti na osnovne in srednje šole, kar je nujna osnova, vendar v komisiji pogrešamo konkreten poudarek na

[1]https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_IP_Perception_Study/2023_IP_Perception_Study_FullR_en.pdf

[2]<https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavu/URSIL/Dokumenti/Akcijski-naclrt-za-izvajanje-Nacionalne-strategije-za-intelektualno-lastnino-do-le-2030.pdf>

ZNANJE O INTELEKTUALNI LASTNINI IN PRENOS ZNANJA KOT TEMELJA RAZVOJA SLOVENIJE

visokošolskem izobraževanju. Obvezni predmeti s tega področja so na fakultetah prej izjema kot pravilo, kar pomeni, da mladi strokovnjaki na trg dela vstopajo brez ključnih znanj o tem, kako svoje inovacije zaščititi in poslovno unovčiti. Verjamemo, da bi moralo biti znanje o intelektualni lastnini sestavni del študija, saj bomo le tako zgradili okolje, ki bo dolgoročno konkurenčno in pripravljeno na izzive digitalne prihodnosti.

Pomanjkanje znanja na univerzitetni ravni neposredno vpliva tudi na prenos znanja iz raziskovalnih institucij v gospodarstvo. Univerze morajo postati središčna točka raziskav in razvoja ter omogočati čim boljše komercializacijo izumov in drugih pravic intelektualne lastnine. Podjetja, njihova vizija in razvojni načrti morajo postati pomemben most med izobraževalno-raziskovalnimi ustanovami in potrebami trga ter širše družbe. Komisija zato poudarja nujnost krepite sodelovanja med raziskovalnimi ustanovami in gospodarstvom. Le tako bo Slovenija lahko razvila trajnosten in konkurenčen inovacijski ekosistem, ki bo prispeval k dolgoročni rasti in razvoju.

•

Razvoj umetne inteligence prinaša izzive na področju intelektualne lastnine, saj umetna inteligenca ustvarja vsebine, ki so ali bi lahko bile varovane s pravicami intelektualne lastnine, pri tem pa lahko nastopi težava, kako te umestiti v obstoječe pravne okvire. Trenutna zakonodaja avtorstvo priznava le fizičnim osebam, kar lahko povzroči pravno praznino pri vsebinah, ki jih ustvari umetna inteligenca.

Poseben izziv predstavlja med drugim tudi rudarjenje besedil in podatkov (TDM) za učenje modelov umetne inteligence. Čeprav Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah omogoča določene izjeme, slovenska ureditev ne vključuje izrecno prosto dostopnih spletnih vsebin kot vira za zakonit dostop. To postavlja slovenske razvijalce naprednih tehnologij v slabši položaj in ovira razvoj jezikovnih modelov v slovenskem jeziku.

UMETNA INTELIGENCA IN PRAVICE INTELEKTUALNE LASTNINE

EVROPSKA DIGITALNA REGULATIVA

Komisija bo spremljala razvoj prava in sodne prakse, ki zadeva umetno inteligenco, in njeno vlogo pri ustvarjanju avtorskih del oziroma inovacij ter spodbujala primerne spremembe pravnega okvira, ki bo primerno uravnotežil zaščito interesov ustvarjalcev, hkrati pa bo poskrbel za spodbujanje ustvarjalnosti.

•

Poznavanje in izvajanje evropske digitalne pravne ureditve, ki jo v okviru »evropskega digitalnega desetletja« oblikuje Evropska unija, je postalo temeljnega pomena za uspeh v poslovnem okolju Evropske unije, vse bolj pa tudi na globalnem trgu digitalnih storitev. Sem spadajo nekateri ključni zakonodajni svežnji, ki so že ali bodo v bližnji prihodnosti pomembno oblikovali evropsko in slovensko digitalno krajino: akt o digitalnih storitvah, akt o digitalnih trgih, akt o umetni inteligenci, predpisi s področja upravljanja in dostopa do podatkov ter še številni drugi (povezani) predpisi.

Vse kompleksnejša regulativa na področju intelektualne lastnine in digitalnega poslovanja, ki temelji na konceptu asimetričnosti, pomembno vpliva na tehnološke procese na digitalnem trgu. Čeprav so najstrožja pravila primarno usmerjena v velike globalne platforme, na katerih temelji kar 80 % slovenskega digitalnega poslovanja, nova pravila prinašajo specifične izzive tudi za mala in srednje velika podjetja. V komisiji opozarjamo na trenutno kritično nizko zavedanje o zavezah, ki jih prinaša akt o umetni inteligenci. Podjetja morajo ponotranjiti, da so obveznosti vezane na stopnjo tveganja sistema in ne le na velikost subjekta. To v praksi pomeni, da lahko tudi mala in srednje velika podjetja ob razvoju ali uporabi visoko tveganih sistemov postanejo podvržena enako strogim zahtevam glede tehnične dokumentacije, kakovosti podatkov in preglednosti kot velike globalne platforme. Komisija opozarja tudi na izzive, ki jih prinašata nova regulativa in vzpostavitev številnih novih regulatorjev. Pozdravlja kompleksnost regulative, vendar izpostavlja, da je ključna težava v njeni implementaciji, tudi v luči pogosto premajhne pozornosti, ki so je pri krepitevi svojega delovanja deležni posamezni regulatorji.

Zato si bo komisija še naprej prizadevala ohranяти tesne stike z regulatorji, da bi služila kot most med njimi in gospodarstvom pri izvajanju zakonodaje in vzpostavljanju konsistentne prakse. Prav tako si bo prizadevala za aktivno izobraževalno vlogo članov AmCham Slovenija ter jim zagotavljala praktične usmeritve, da bodo regulativna pravila spremenili v konkurenčno prednost na enotnem digitalnem trgu.

•

Mednarodne gospodarske pogodbe, še zlasti na področju IKT-industrije, z izrazitimi mednarodnimi elementi predstavljajo poseben izziv za slovenska podjetja zaradi svoje kompleksnosti, ki jo še povečujeta digitalizacija in globalizacija. Slovenska podjetja se pri obravnavi teh pogodb soočajo z več izzivi, kot so kompleksnost pogodbenih klavzul, pomanjkanje izkušenj, tveganje zaradi nepoznavanja določb in časovna občutljivost, ki omejuje možnosti za temeljito analizo. Velike količine pravnega jezika in tehnične terminologije otežujejo razumevanje obveznosti, kar lahko vodi v pravne spore ali finančne izgube.

Komisija poudarja potrebo po izboljšanju osveščenosti in strokovnosti na tem področju. Kot ključne rešitve predlaga organizacijo izobraževanj, sodelovanje s strokovnjaki, razvoj smernic za obravnavo pogodb in uporabo digitalnih orodij za analizo pogodbenih tveganj. Poleg tega si prizadeva za okrepitev mednarodnega sodelovanja, kar bi slovenskim podjetjem omogočilo dostop do dobrih praks in globalnih pravnih virov.

KOMPLEKSNOŠT MEDNARODNIH GOSPODARSKIH POGODB

**Odpornost in
odgovornost kot pogoja
za konkurenčnost,
izvozni preboj, tuje
neposredne investicije
in strateško avtonomijo
Slovenije.**

Sopredsedujoča:

MIHA VALENTINČIČ
Avant Car

dr. ŽIVA JEZERNIK
Triglav Investments

Koordinatorica komisije:

mag. MOJKA MIŠIČ
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

**RE: KOMISIJA ZA
ODPORNOST IN
ODGOVORNOST**

Znanje in podpora:

T E M E

S T A L I Š Č A

VZVODI ODPORNOSTI IN KONKURENČNOSTI

1. TEHNOLOGIJE ZA DVOJNO RABO

2. ENERGETSKA VARNOST IN SISTEMSKA STABILNOST

3. UPRAVLJAVSKA UČINKOVITOST, LJUDJE IN KOMPETENCE

Komisija za odpornost in odgovornost obravnava ključna razvojna vprašanja Slovenije v času hitrih geopolitičnih, energetskih, podnebnih in tehnoloških sprememb. Njeno delovanje je usmerjeno v krepitev gospodarskega razvoja ter njegov doprinos k neprekinjenemu delovanju ključnih stebrov delovanja družbe.

Izhajamo s stališča, da je konkurenčnost, varnost in trajnost mogoče učinkovito doseči z usklajenimi politikami, partnerstvom med javnim in zasebnim sektorjem ter strateško uporabo tehnologij za dvojno rabo. S tem želimo doseči hitrejše odzivanje na globalne spremembe, zmanjševanje ranljivosti ter krepitev gospodarske in tehnološke avtonomije.

- Delovanje Komisije za odpornost in odgovornost se osredotoča na tri ključne vzvode, ki skupaj ustvarjajo pogoje za stabilno, konkurenčno in razvojno usmerjeno družbo.

- Tehnologije za dvojno rabo predstavljajo enega pomembnejših vzvodov tehnološkega in inovacijskega napredka. Njihova uporaba presega tradicionalne delitve med civilnim, gospodarskim in varnostnim področjem ter omogoča višjo dodano vrednost, hitrejši tehnološki preboj in večjo odpornost sistemov.

- Zanesljiva, cenovno dostopna in trajnostna oskrba z energijo je temelj konkurenčnega gospodarstva in stabilnega poslovnega okolja. Energetska in druga kritična infrastruktura je strateško področje, ki neposredno vpliva na investicije, industrijsko proizvodnjo in dolgoročno odpornost družbe trajnostnih meril v zakonodajo ter deluje kot vozlišče gospodarstva v dialogu z odločevalci.

- Učinkoviti upravljavski modeli, predvidljivi regulativni okviri, pospešeni postopki odločanja ter učinkovito sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem so ključni za pretvorbo tehnoloških in energetskih potencialov

T E M E

S T A L I Š Č A

**VSEBINSKI STEBRI
DELOVANJA KOMISIJE****ENERGIJA IN VODA****MOBILNOST
IN KRITIČNA
INFRASTRUKTURA**

v konkretne razvojne rezultate. Odpornost organizacij lahko zagotovimo z ustreznimi kompetencami zaposlenih ter s transparentnim in na zaupanju temelječim sodelovanjem med gospodarstvom in političnimi odločevalci.

•

Delovanje komisije je strukturirano v štiri vsebinske stebre, ki pokrivajo ključne življenjske in poslovne sisteme ter predstavljajo področja z največjim vplivom na dolgoročno odpornost, konkurenčnost in družbeno blaginjo.

•

Energetski sistem predstavlja hrbtenico delovanja sodobnega gospodarstva.

Fokus komisije:

- odpornost elektroenergetskega sistema na zunanje in notranje pritiske,
- industrijski odjemalci kot partnerji sistema,
- spodbujanje naložb v energetske učinkovitost, hranilnike, obnovljive vire in digitalizacijo celotnega elektroenergetskega in vodnega sistema ter pametnega upravljanja,
- predvidljivi in učinkoviti postopki umeščanja in dovoljevanja kot ključni element poslovne kontinuitete,
- spodbujanje krožnega upravljanja vodnih virov ter zmanjševanje ranljivosti za naravne katastrofe in motnje v oskrbi.

•

Fizična in digitalna infrastruktura sta temelj povezane in konkurenčne družbe.

Fokus komisije:

- varna, zanesljiva, digitalna, dostopna in trajnostna mobilnost ter logistika,
- uporaba digitalnih tehnologij (internet stvari, podatkovna analitika, digitalni dvojčki, umetna inteligenca) za optimizacijo delovanja in učinkovito upravljanje sistemov,
- infrastruktura kot razvojni predpogoj za regionalne in globalne gospodarske prvake,
- kibernetska varnost kot del fizične varnosti.

T E M E

**BIVANJE IN KAKOVOST
ŽIVLJENJA**

Bivanje je stičišče energetike, prostora, tehnologije in socialne stabilnosti.

Fokus komisije:

- energetske učinkovite, varne in prilagodljive stavbe,
- digitalno upravljanje mest, sosesk in objektov,
- krožno gospodarstvo na področjih materialov, vode in bioloških tokov,
- dostopnost bivanja kot pomemben dejavnik družbene odpornosti in blaginje,
- spodbujanje inovacij na področju gradnje ter širitev rešitev za trajnostno prenovo stavbnega fonda.

HRANA

Prehranska varnost je eden temeljnih elementov odpornosti družbe in stabilnega poslovnega okolja.

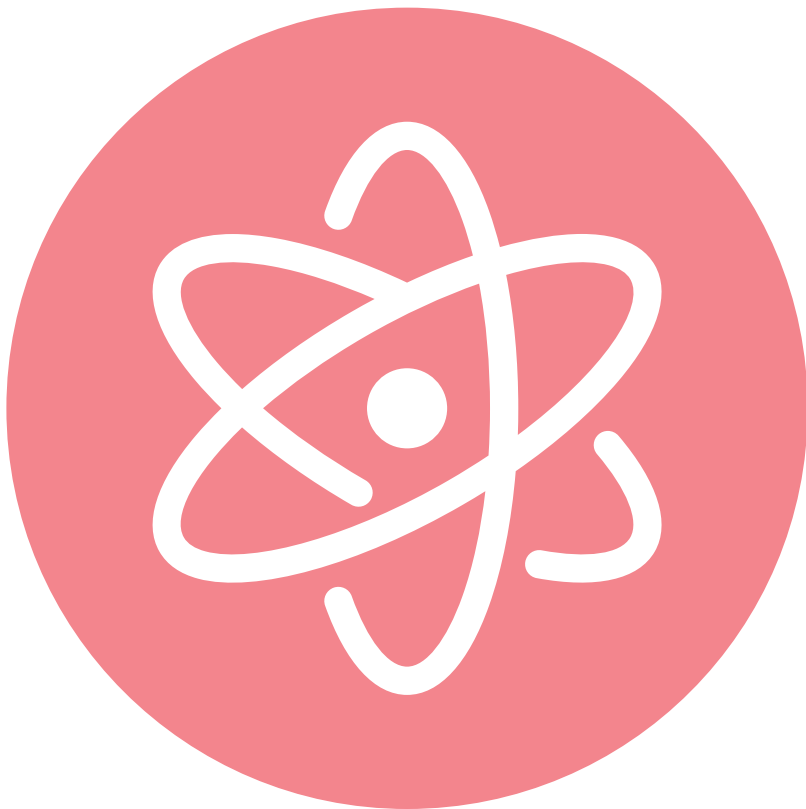
Fokus komisije:

- zagotavljanje samooskrbe in izkoriščanje naravnih danosti,
- varnost in sledljivost prehranskih dobavnih verig,
- digitalizacija kmetijstva, uporaba podatkov in umetne inteligence za upravljanje podnebnih in bioloških tveganj,
- zmanjševanje izgub hrane in razvoj krožnih modelov rabe virov,
- povezovanje kmetijstva ter raziskovalnih in tehnoloških institucij za razvoj naprednih agrotehnoloških rešitev.

**KLJUČNO SPOROČILO
KOMISIJE**

Odpornost in odgovornost sta konkurenčna prednost.

Odpornost ni strošek, temveč signal investitorjem o dolgoročnosti stabilnosti in predvidljivosti poslovnega okolja. Z usklajenim in odgovornim razvojnim pristopom k tehnologijam za dvojno rabo, energetski in drugi kritični infrastrukturi ter k učinkovitim upravljavskim sposobnostim lahko Slovenija okrepi svojo konkurenčnost, poveča izvozni potencial ter dolgoročno zagotovi strateško avtonomijo in kakovost življenja.

Komisija Pripravljeni na prihodnost poudarja ključno vlogo človeka ter njegovo pripravljenost na spremembe, razumevanje tehnologije in opolnomočenje za njeno ustvarjalno uporabo. Od izzivov informacijske in kibernetske varnosti do umetne inteligence in biotehnologije ter pomena podatkov – brez temeljnega znanja t. i. digitalnega jezika ne bomo snovalci svoje prihodnosti, ampak le njeni sledilci.

Sopredsedujoča:

BORUT ČEH
Labena

dr. BORIS HORVAT
Abelium & ACEx

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia
KOMISIJA
PRIPRAVLJENI
NA PRIHODNOST

Znanje in podpora:

T E M E

S T A L I Š Č A

**ŽIVLJENJE
V DIGITALNI
DOBI IN DOBI
BIOTEHNOLOGIJE**

Slovenija se nahaja na digitalnem razpotju, kjer pasivnost ni več mogoča, če želimo kot družba napredovati in (p)ostati globalno konkurenčni. V dobi, ki jo kroji digitalna tehnologija, AmCham Komisija Pripravljeni na prihodnost poudarja pomembnost tehnologije, ki koristi človeku, družbi in gospodarstvu, razvijanje algoritmičnega razmišljanja in ustvarjalno uporabo tehnologije. Ker so naša življenja prepletena s prebojnimi tehnologijami, kot je na primer umetna inteligenca, je ključno, da se odmaknemo od zgolj uporabe tehnologije ter poskrbimo za razumevanje njenega vpliva na posameznika in družbo. V Sloveniji imamo resne vrzeli, npr. po uporabi elektronske identitete smo na samem dnu v EU, kar petina prebivalstva Slovenije¹ namreč ne pozna elektronske identitete. Digitalna izključenost zavira napredek na številnih področjih. Čeprav se delež IKT-strokovnjakov v delovni sili povečuje, še vedno ne dosegamo povprečja EU, kar neposredno omejuje podjetja pri uvajanju naprednih tehnologij. Reševanje teh izzivov zahteva nujno vključitev vsebin RIN (računalništvo in informatika) oz. digitalnega jezika v vse ravni izobraževanja.² Etika ima pri tem ključno vlogo, zato komisija poziva k odgovorni uporabi tehnologije – zlasti umetne inteligence, etičnemu ravnanju s podatki in uporabi tehnologije za blaginjo družbe.

Po drugi strani ima Slovenija zelo vidno vlogo v farmaciji in biotehnologiji, kar nakazuje nekaj ključnih podatkov. Posredno panoga zaposluje okoli 50.000 ljudi, dodana vrednost na zaposlenega v tej panogi je v Sloveniji več kot 100.000 EUR, več kot 40 % celotnega slovenskega izvoza predstavljajo zdravila. Ocena je, da panoga dosega med 6 in 8 % bruto domačega proizvoda (BDP), ta številka pa vseskozi raste. Biotehnologijo je Evropska komisija uradno razvrstila med kritične tehnologije, ki so ključne za gospodarsko varnost in strateško avtonomijo EU. Cilj je jasen: Evropa ne želi biti le laboratorij sveta, temveč tudi njegova tovarna.

•

[1]https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals&etran=s

[2]<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/factpages/slovenia-2025-digital-decade-country-report>

T E M E

**BIOTEHNOLOGIJA
IN UMETNA
INTELIGENCA**

S T A L I Š Č A

Po dolgih pripravah je Evropska komisija decembra 2025 predstavila uradni predlog Evropskega akta o biotehnologiji (EU Biotech Act).

Njegov namen je odpraviti ovire, ki so desetletja dušile evropske inovacije.

EU Biotech Act gre z roko v roki z regulacijo na področju umetne inteligence. Akt spodbuja uporabo t. i. in silico testiranj – to so računalniške simulacije in modeli umetne inteligence, ki nadomeščajo del dolgotrajnih laboratorijskih poskusov. To je točka, kjer se biotehnologija sreča z umetno inteligenco, kar omogoča:

- digitalne dvojčke (angl. digital twins): simulacije človeških celic ali organov za napovedovanje učinkov zdravil;
- pametno bioproizvodnjo: umetna inteligenca optimizira delovanje bioreaktorjev v realnem času, kar zmanjšuje odpadke in energijo.

Za Slovenijo, ki ima močno farmacevtsko jedro, so te novice izjemno pozitivne. EU Biotech Act odpira vrata slovenskim podjetjem, da postanejo del »strateških projektov skupnega evropskega pomena« (IPCEI), kar prinaša lažji dostop do evropskih sredstev in hitrejši razvoj inovativnih terapij.

•

**DIGITALNI JEZIK
KOT NAŠ NOVI
SKUPNI JEZIK
PRIHODNOSTI**

Slovenija vidno pada na lestvicah znanj in veščin digitalne pismenosti, zato je uvedba obveznega predmeta digitalni jezik od 1. do 9. razreda osnovne ter srednje šole nujna za ohranitev konkurenčnosti celotne družbe. Digitalni jezik moramo v izobraževalnem sistemu obravnavati kot drugi oziroma tretji tuji jezik, saj ne predstavlja le tehničnega znanja, temveč temeljno orodje za komunikacijo, kritično presojo in informirano odločanje. V večini evropskih držav je računalništvo in informatika obvezen ali izbirni predmet v osnovni in srednji šoli, ali pa so vsebine delno ali popolnoma integrirane v druge predmete. Države kot predmet v srednje šole postopoma uvajajo umetno inteligenco, saj se zavedajo hitrega razvoja in pomena ostati konkurenčen v hitro spreminjajoči se digitalni dobi. Raziskava o digitalni zrelosti mladih³ potrjuje alarmantno stanje, saj kar 75 % študentov meni, da so v šolah pogrešali naprednejše vsebine digitalnega opismenjevanja. Čeprav več kot 90 % mladih že uporablja orodja umetne

[3] <https://www.uni-lj.si/novice/2025-08-22-digitalna-zrelost-mladih-v-sloveniji>

T E M E

S T A L I Š Č A

KIBERNETSKA ODPORNOST, INFORMACIJSKA IN DIGITALNA VARNOST

inteligence, je nujno, da se naučijo kritičnega razmišljanja, razvijajo algoritmčno mišljenje in se hkrati soočijo z etičnimi pomisleki. Naš pogled zahteva prehod od pasivnih porabnikov k aktivnim snovalcem, zato je skrajni čas, da zakonodajalci aktivirajo in zlasti vsebinsko nadgradijo akcijski načrt RINOS iz leta 2016, ki mora postati aktualen odgovor na sodobne tehnološke izzive.

Pomemben gradnik razumevanja digitalnega jezika je tudi sistemsko uvajanje programov robotike STEM v šole, kar bi mladim omogočilo spoznavanje osnov programiranja, senzorike in avtomatizacije, razvoj logičnega razmišljanja, timskega dela in reševanja problemov ter realen stik z industrijo (robotika, pametne tovarne, logistika, umetna inteligenca). Brez razumevanja načel delovanja digitalne tehnologije ter njene učinkovite in etične rabe mladi ne bodo opremljeni za uspešno delovanje v digitalni dobi.

•

V dobi, ki jo obvladujejo informacijski sistemi, komisija še naprej poudarja naraščajočo pomembnost kibernetске varnosti pri varovanju družbene blaginje. Ob upoštevanju strateških okvirov, komisija ostaja odločna v svojem zagovarjanju ukrepov, ki niso namenjeni zgolj zagotavljanju naše digitalne prihodnosti, temveč tudi prispevanju k blaginji in varnosti naše povezane družbe.

Eden od pomembnih ciljev komisije na področju informacijske in kibernetске varnosti je tudi ozaveščanje o zakonodaji, pri čemer izpostavljamo direktivo NIS 2, ki jo je Slovenija v nacionalno zakonodajo prenesla z novim Zakonom o informacijski varnosti (ZInfV-1). Omenjena direktiva si v luči neprestanega naraščanja števila kibernetских napadov, ki povzročajo znatno gospodarsko škodo, prizadeva dvigniti skupno raven kibernetске varnosti in odpornosti po Evropski uniji. Komisija si bo še naprej prizadevala za ozaveščanje o pomenu kibernetске in digitalne varnosti, tako z vidika posameznika kot z vidika podjetij ter gospodarskega in širšega družbenega okolja.

•

T E M E

S T A L I Š Č A

**UMETNA
INTELIGENCA**

V AmCham Komisiji Pripravljeni na prihodnost odločno zagovarjamo odločen, premišljen in vesten pristop k integraciji umetne inteligence v družbeni okvir. Ker se umetna inteligenca razvija, je nujno, da se posamezniki, podjetja in vlada aktivno vključujejo v regulativne okvire, vzdržujejo etične vidike ter načrtujejo prihodnost. Umetna inteligenca ponuja priložnost za gospodarsko rast, inovacije in družbeni napredek, kjer lahko Slovenija enakovredno tekmuje z drugimi razvitimi narodi, vendar je ključno, da se za zagotovitev odgovornega in trajnostnega razvoja umetne inteligence vzpostavi robusten – k inovacijam pozitivno naravnan – regulativni okvir, temu primerno prilagodi izobraževanje in upoštevajo etična načela.

Regulativni okvir EU za umetno inteligenco temelji na prepričanju, da mora umetna inteligenca služiti interesom človeka in celotne družbe ter spoštovati temeljne pravice. Komisija podpira prizadevanja EU za doseganje ravnovesja med spodbujanjem inovacij in zagotavljanjem odgovorne uporabe umetne inteligence. Pozitivni zakonodajni okvir skupaj z ustrezno obravnavanimi etičnimi vidiki je ključnega pomena pri razvoju in implementaciji sistemov umetne inteligence – zagonskih podjetij, inovativnih storitev in produktov. Komisija zagovarja proaktivni pristop k etični umetni inteligenci, ki poudarja transparentnost in odgovornost ter ima cilj koristiti družbi.

Umetna inteligenca ni le nov izziv, ki ga je treba razrešiti, ampak tudi dragocena priložnost, ki jo je treba spremeniti v prednost za slovenski inovacijski ekosistem. EU priznava, da je v soočenju s tehnološko revolucijo, ki jo prinaša umetna inteligenca, regulacija nezadostna – potrebna je boljša podpora inovacijam. Zato komisija zagovarja dvojni pristop: odgovorna in smiselna regulacija, ki ščiti človeka; in na drugi strani močna podpora inovacijam, ki krepijo gospodarstvo. Sodelovanje med podjetji, akademsko sfero in civilno družbo je ključno za vzpostavitev etičnih smernic, ki odražajo družbene vrednote.

•

T E M E

**PODATKI KOT
STRATEŠKA
PREDNOST IN
INDUSTRIJSKI IZZIVI**

S T A L I Š Č A

Podatki predstavljajo neprecenljivo strateško prednost, ki pa v mnogih ključnih industrijah, kot so transport, energetika in proizvodnja, pogosto ostaja neizkoriščena zaradi globoko ukoreninjenih podatkovnih silosov. Ti silosi onemogočajo integracijo sistemov, kar v kombinaciji s pomanjkanjem analitičnih kompetenc vodi v počasno in nepopolno odločanje.

Za premostitev teh ovir Komisija Pripravljeni na prihodnost zagovarja prehod k aktivni uporabi podatkov s strukturiranim industrijskim pristopom. Ta se začne z vzpostavitvijo interoperabilnih platform in trdne podatkovne osnove, ki omogoča nemoten pretok informacij. Naslednji ključni korak je izvedba projektov preverbe koncepta (PoC), ki v varnem in nadzorovanem okolju potrdijo vrednost novih rešitev. Proces se zaključi s skaliranjem teh rešitev na raven celotnih sistemov, kar podjetjem ne prinaša le vpogleda v realnem času, temveč povratek globalne konkurenčnosti. Le s preходом od uspešnih pilotnih projektov k njihovi široki uporabi lahko slovenska industrija v celoti izkoristi svojo podatkovno prednost in postane resnično odporna na izzive prihodnosti.

Gospodarstvo mora v tem procesu aktivno investirati v razvoj specifičnih digitalnih kompetenc zaposlenih in vzpostaviti napredne podatkovne platforme, ki bodo omogočile uporabo orodij, kot sta prediktivna analitika in generativna umetna inteligenca. Cilj teh prizadevanj je industriji omogočiti, da iz podatkov ustvari znatno večjo dodano vrednost in zagotovi odpornost na hitre tehnološke spremembe.

•

**BIOINFORMATIKA
IN
BIOTEHNOLOGIJA**

Bioinformatika ali informatika (v širšem pomenu besede) v biologiji ravno zaradi prepleta umetne inteligence in biotehnologije postaja vedno pomembnejša. Že zdaj je jasno, da je 21. stoletje stoletje umetne inteligence in biotehnologije. Družbe, ki bodo hkrati razvijale obe področji, bodo v 21. stoletju nesporne zmagovalke v vseh pomenih besede.

| T E M E

| S T A L I Š Č A

Biotehnologija ni več zgolj domena laboratorijev, temveč postaja temelj nacionalne varnosti, gospodarske odpornosti in javnega zdravja. Za Slovenijo razvoj močnega biotehnološkega ekosistema ne pomeni le industrijske izbire, temveč strateško nujnost:

- Gospodarstvo z visoko dodano vrednostjo: Biotehnologija je osrednji steber »biogospodarstva«, ki ustvarja delovna mesta z visoko dodano vrednostjo in privablja napredne tuje investicije.
- Strateška avtonomija: Lokalni razvoj zdravil, cepiv in trajnostnih kmetijskih rešitev zmanjšuje odvisnost od globalnih dobavnih verig in zagotavlja, da družba lahko zaščiti svoje državljane v času kriz.
- Trajnost in zeleni prehod: Biotehnologija ponuja orodja za dekarbonizacijo industrij – od biomaterialov do poljščin, ki vežejo ogljik –, s čimer usklajuje gospodarsko rast s podnebnimi cilji.
- Pospeševanje odkritij: Modeli umetne inteligence lahko v nekaj sekundah napovejo strukture beljakovin in simulirajo molekularne interakcije – ta opravila so nekoč zahtevala leta ročnega dela. To drastično skrajša čas in zniža stroške prihoda novih zdravil na trg.
- Personalizirana medicina: Sočasni razvoj umetne inteligence in biotehnologije omogoča medicino po meri posameznika. Zdravljenja so prilagojena specifičnemu genetskemu zapisu, kar povečuje njihovo učinkovitost in zmanjšuje stranske učinke.
- Podatki kot nova biologija: Ker biološki sistemi postajajo vir ogromnih količin podatkov, biologija postaja veda o podatkih. Države, ki bodo obvladale obdelavo bioloških podatkov s pomočjo umetne inteligence, bodo vodile naslednji val industrijskih inovacij, podobno kot so voditelji industrije polprevodnikov zaznamovali prejšnjo dobo.

T E M E

S T A L I Š Č A

**NOVI TEHNOLOŠKI
STEBRI:
BIOTEHNOLOGIJA,
ROBOTIKA
IN KVANTNE
TEHNOLOGIJE**

Pravi pomen naziva Ready4DFuture se skriva na presečišču biologije in silicija. Sinergija med biotehnologijo in umetno inteligenco spreminja področje iz procesa poskusov in napak v disciplino napovednega inženiringa.

Ključno sporočilo: Družba, ki vlaga v zlitje umetne inteligence in biotehnologije, se ne pripravlja le na prihodnost, temveč aktivno načrtuje biološka in gospodarska orodja, potrebna za uspeh v njej.

Slovenija ne začenja z ničle; naša močna farmacevtska tradicija je idealna odskočna deska za preboj v vrh svetovne biotehnologije.

Slovenija ima vse pogoje – od tradicije do vrhunskega znanja –, da postane zmagovalka biotehnološkega stoletja. Potrebujemo le drzno vizijo, sinergijo z umetno inteligenco in premišljeno regulacijo, ki bo inovacijam odprla vrata.

V okviru AmCham Komisije Pripravljeni na prihodnost podpiramo vizijo pobude Slovenia Biotech Hills, da Slovenija postane najprivlačnejša evropska destinacija za biotehnološka podjetja in talente. Znašli smo se v trenutku, ko moramo prestopiti iz faze načrtov v fazo konkretnih sistemskih ukrepov, ki bodo našo državo utrdili kot prepoznaven »biotehnološki hub«. Naša vizija temelji na močni tradiciji farmacevtske industrije, ki pa za konkurenčnost nujno potrebuje integracijo napredne robotike, biotehnologije in kvantnih tehnologij, ki so nepogrešljive za simulacije in varno obdelavo ogromnih količin občutljivih podatkov. Da bi to dosegli, moramo prednostno razrešiti ovire na področju pomanjkanja specifičnih znanj, ki združujejo digitalno logiko z naravoslovjem, ter zagotoviti stabilno in predvidljivo okolje, kjer bo razvoj (R&D) deloval kot motor gospodarstva z visoko dodano vrednostjo. Na tem področju bi bila lahko Slovenija s svojim znanjem v biotehnologiji in naraščajočim sektorjem umetne inteligence, močnim zaledjem v robotiki in prisotnostjo v kvantnih tehnologijah t. i. testna postelja (angl. sandbox) za nove rešitve, tudi take, ki jih predvideva EU Biotech Act.

Kako ustvariti državo, v kateri mladi ostanejo, prihajajo in uspevajo?

Slovenija naj bo država, kjer skupaj ustvarjamo spodbudno okolje, kjer lahko vsak posameznik uresniči svoj potencial, s tem pa se uresničuje tudi potencial družbe. Želimo si državo, kjer bomo talenti prepoznani in cenjeni, hkrati pa bo okolje omogočalo gospodarstvo, ki zagotavlja nove izzive in priložnosti. V takšni državi imamo koristi posamezniki in celotna družba, saj ustvarja več znanja, inovacij, dodane vrednosti in s tem skupne blaginje ter krepi zaupanje v prihodnost. Družba, ki zna vlagati v ljudi in gospodarstvo, postaja bolj samozavestna, odporna in sposobna pri soočanju z izzivi časa.

Pomembno vlogo pri tem ima celoten šolski sistem, ki pa v zadnjem času vse težje sledi hitrim spremembam in novim potrebam sodobne družbe. Namesto da bi zgolj reproducirali znanje, mora mlade opremiti z veščinami kritičnega mišljenja, digitalnih znanj in spretnosti, sodelovanja in prilagajanja, ki jih bodo potrebovali v svetu nenehnih sprememb.

Pomemben temelj takšne države je tudi solidarnost. Prav je, da poskrbimo za tiste, ki sami zase ne zmorejo poskrbeti, prav pa je tudi, da aktivno podpremo tiste, ki izstopajo in imajo potencial, da ustvarijo več za vse. Prava solidarnost pomeni pomagati vsakomur, da pride čim dlje, in s tem graditi družbo, ki zna povezovati skrb za šibkejše z ambicijami najboljših.

Člani Snežne kepe se zavedamo, da je ustvarjanje boljšega okolja za mlade in s tem za prihodnost dolgotrajen proces, ki zahteva premik v družbenih vrednotah in viziji države. Predlagamo pa nekaj ukrepov, ki so izvedljivi takoj in so pomemben odgovor na najbolj pereče težave generacije, ki želi svojo prihodnost graditi v Sloveniji.

Pri oblikovanju ukrepov smo se povezali tudi z Društvom VTIS (Društvo v tujini izobraženih Slovencev) in fundacijo ASEF ter pridobili neposreden vpogled v to, kaj naši strokovnjaki v tujini pogrešajo doma. Pogovore o predlaganih rešitvah smo opravili tudi s številnimi poslovnimi liderji in liderkami, rešitve pa smo ob pomoči njihovih vpogledov še dodatno dopolnili.

Zakaj Slovenija izgublja mlade?

Projekt Snežna kepa 3.0 je nastal kot odgovor na dejstvo, da se Slovenija sooča s trojnim izzivom: visoko izobraženi mladi odhajajo, mladih je v Sloveniji premalo (demografski trendi niso ugodni) in ni dovolj priliva mladih.

Mladi ne odhajajo zato, ker ne bi imeli radi svoje države – Slovenije, temveč ker ne vidijo dovolj priložnosti. Pomembno je, da delovna mesta z visoko dodano vrednostjo, regijske funkcije, priložnosti za inoviranje in podjetniški razvoj ostajajo in prihajajo v Slovenijo. Tu pomembno vlogo igra država z večjo predvidljivostjo in razbremenitvijo gospodarstva in dela. Ključni razlogi odhodov torej niso le plače, temveč tudi dostopnost stanovanj, premalo kariernih priložnosti za razvoj, davčna obremenitev dela, občutek pravičnosti, neučinkovitost javnih sistemov (zdravstvo, šolstvo), visoka toleranca do korupcije ter splošno vzdušje v državi.

Snežna kepa je think-tank mladih, ki je nastal v okviru AmCham Young Leaders Cluba. Smo skupina aktivnih mladih, ki nas družijo skupna vizija – da Slovenija postane država optimizma in priložnosti z visoko kakovostjo življenja. Člani Snežne kepe si prizadevamo biti aktiven sogovornik, predlagatelj in soustvarjalec konkretnih rešitev.

Snežna kepa je pripravila ukrepe, da bodo mladi:

1. Pošteno plačani:

Uvedba razvojne kapice na prispevke za mlade kot naložba v konkurenčnost dela.

2. Imeli kje živeti:

Celovita stanovanjska politika s kombinacijo kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov, ki povečajo ponudbo in olajšajo dostop do prve nepremičnine.

3. Imeli doma več priložnosti za karierni razvoj in krepitev znanja:

Vzpostavitev posebnih ekonomskih con kot celovit ukrep za pospešitev investicij in rasti podjetij – s preprostejšimi postopki, spodbudnim poslovnim okoljem in ustrezno podporno infrastrukturo.

4. Znali ravnati s sredstvi:

Ukrep za spodbujanje finančne pismenosti, ki celovito zajame različne načine za izboljšanje finančne pismenosti v Sloveniji, s poudarkom na skupini mladih odraslih.

Dostopnejša stanovanja za mlade

Problem

Mladi težko pridemo do prvega doma, kar je eden od razlogov, da se visoko kvalificirani kadri odločajo za tujino. V zadnjih petih letih so na ravni države cene hiš zrasle za 67 %, stanovanj za 54 % in zemljišč za gradnjo stanovanjskih stavb za 72 %. Posledica tega je, da si mladi brez pomoči ne morejo zagotoviti samostojnega bivanja.

Predlog

Celovita stanovanjska politika s kombinacijo kratkoročnih in dolgoročnih ukrepov, ki povečajo ponudbo in olajšajo dostop do prve nepremičnine.

Konkretni ukrepi

- Znižanje davka na dolgoročni najem na 15 %.
- Vzpostavitev slovenskega neprofitnega najemnega sektorja na nacionalni ravni – t. i. revolving sklad: država in občine vložijo začetni kapital v poseben sklad za gradnjo najemnih stanovanj. Najemnine nato vračajo vložke – in ko so ti odplačani, sklad ponovno vlaga v nove projekte.
- Državna pomoč pri pologu in jamstvena shema za stanovanjske kredite mladih.
- Subvencija obrestne mere za prvih 5 let (npr. –1,0 o. t.), z zgornjo mejo vrednosti stanovanja.

Ključni učinki

- Manj izseljevanja mladih.
- Pozitiven vpliv na demografijo.
- Večja privlačnost Slovenije za domače in tuje talente.

Razvojna kapica: motiviranje talentov in dodana vrednost

Problem

Slovenija izobražuje vrhunske kadre, nato pa jih zaradi progresivne obdavčitve podari tujini v najaktivnejših in najplodnejših letih. S tem izgubi dohodninski priliv in pozitiven učinek na gospodarstvo. V zadnjih petih letih se je iz Slovenije izselilo 4342 mladih z višjo izobrazbo.

Predlog

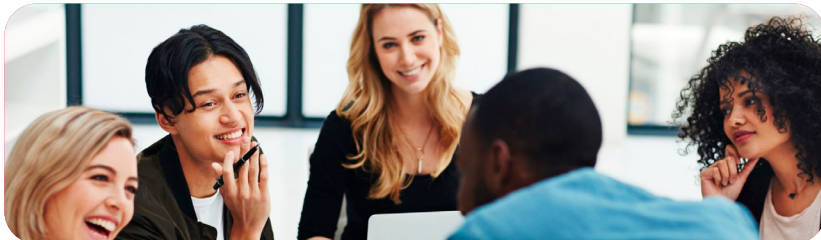
Uvedba razvojne kapice na prispevke kot naložba v konkurenčnost dela.

Konkretni ukrepi

Uvedba razvojne kapice pri 4500 EUR bruto mesečne plače za mlade do 35. leta. Prav tako tudi pravična uvedba razvojne kapice pri drugih zaposlenih.

Ključni učinki

- To je investicija v konkurenčnost dela, ki neposredno spodbuja rast BDP. Fiskalna nevtralnost ukrepa je dosežena že pri 12 % tistih, ki ostanejo v Sloveniji, samo z dodatno dohodnino.
- V Sloveniji ohranimo zaposlene, ki smo jih že izobrazili.
- Višji neto dohodki, več potrošnje in več dohodnine.
- Privabljanje investicij z visoko dodano vrednostjo.

Finančno opismenjevanje mladih odraslih in spodbujanje naložb

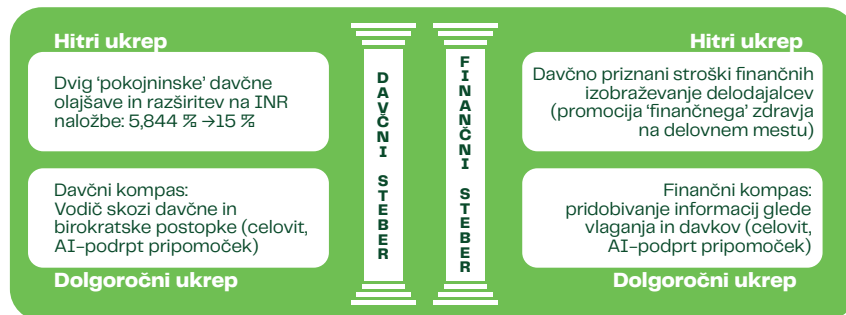
Problem

Mladi odrasli so »izgubljena generacija« na področju finančne pismenosti – šolski sistem jih je že zgrešil, soočajo pa se z najtežjimi življenjskimi odločitvami. Mednarodna raziskava OECD (2020) je pokazala, da je bilo finančno pismenih manj kot 44 % slovenskih odraslih, kar je precej pod evropskim povprečjem (pribl. 65 %). Posebej izstopa starostna skupina 25–35 let, ki dosegajo najslabše rezultate.

Predlog

Spodbujanje finančne pismenosti, ki celovito zajame različne načine za izboljšanje finančne pismenosti v Sloveniji, s poudarkom na kritični skupini mladih odraslih.

Konkretni ukrepi

Ključni učinki

- Za mlade: do 5000 EUR letne davčne razbremenitve spodbuja prehod iz depozitov v donosnejše naložbe.
- Za gospodarstvo: rast števila vlagateljev in večja likvidnost na domačem trgu kapitala.
- Za državo: manjša finančna odvisnost mladih in učinkovitejše pobiranje davkov zaradi digitalne poenostavitve postopkov.

Posebne ekonomske cone za rast in ambicioznost

Problem

Rast malih podjetij zavira preobsežna birokracija (dolgi postopki, veliko dokumentacije), poleg tega visoki stroški začetnih investicij zmanjšujejo mednarodno konkurenčnost.

Domačim in tujim vlagateljem je treba omogočiti ugodnejše okolje za investiranje.

Predlog

Vzpostavitev posebnih ekonomskih con kot celovit ukrep za pospešitev investicij in rasti podjetij – s preprostejšimi postopki, spodbudnim poslovnim okoljem in ustrezno podporno infrastrukturo.

Konkretni ukrepi

- Bistveno poenostavljeni postopki za ustanovitev in rast podjetij.
- Davčne spodbude za investicije.
- Mednarodne carinske in trgovinske olajšave.
- Urejena podpora infrastruktura za logistiko in industrijo.
- Dvig zaposlenosti v manj razvitih regijah, kar vodi v uravnotežen regionalni razvoj in zmanjšanje socialnih razlik ter nova delovna mesta.
- Podpiranje strateških industrij (IKT, biotehnologija, farmacija, elektroindustrija, mobilnost, logistika, materiali, lesnopredelovalna), kar krepi dolgoročno konkurenčnost države in privabljanje investicij.

Ključni učinki

- Nova delovna mesta, zlasti v regijah, ki so danes nerazvite.
- Podpora strateškim industrijam.
- Višja dodana vrednost, višji BDP ter več sredstev za zdravstvo in pokojnine.

Učitelj sem! Učiteljica sem!

Iniciativa »Učitelj sem! Učiteljica sem!« je nastala iz jasnega prepričanja, da brez kakovostnega izobraževanja ni konkurenčnega gospodarstva. Da brez odličnih učiteljev ni prihodnjih generacij talentov. AmCham Slovenija si prizadeva za boljše poslovno in življenjsko okolje v Sloveniji, zato se zavedamo, da je spoštovanje učiteljskega poklica strateškega pomena. Učiteljice in učitelje, ki svoj poklic čutijo kot poslanstvo, želimo ponovno postaviti tja, kamor sodijo – med najuglednejše poklice v družbi.

Učiteljem zaupamo največ, kar imamo: svoje otroke. Z njimi jim zaupamo tudi prihodnost svojih družin, skupnosti in celotne družbe. Zato verjamemo, da si zaslužijo spoštovanje, prepoznavnost in jasen glas v javnem prostoru. Prav tako pa tudi, da se jim omogočijo njihov razvoj, avtoriteta in strokovna neodvisnost ter zagotovijo učni programi, ki bodo otroke in mlade opremili z ustreznimi znanji v digitalni dobi. Tako z digitalnimi znanji in veščinami kot z empatijo in sodelovanjem.

Slovensko šolstvo se sooča z resnimi kadrovskimi in demografskimi izzivi. Po podatkih Ministrstva za vzgojo in izobraževanje v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju primanjkuje skoraj 3000 učiteljev.¹ Skoraj tretjina učiteljev v osnovnih šolah je starejših od 50 let, v srednjih šolah jih je skoraj tri četrtine starejših od 40 let.² Plače učiteljev so v povprečju za 17 % nižje od plač strokovnjakov z enako stopnjo izobrazbe,³ le 7,4 % učiteljev pa ima občutek, da je njihov poklic v družbi ustrezno cenjen.⁴

Z iniciativo želimo javno izpostaviti učitelje in učiteljice, ki kljub izzivom svoje delo opravljajo strokovno, predano in odgovorno ter s svojim zgledom potrjujejo, da je ta poklic temelj razvoja družbe. Njihove zgodbe so navdih mlajšim generacijam in jasen signal, da si učiteljski poklic zasluži ugled ter zavestno izbiro tistih, ki v njem vidijo svoje poslanstvo. Prav zato se osredotočamo na odlične prakse in ljudi, ki dokazujejo, da so spremembe mogoče.

Iniciativo nadgrajujemo tudi z razvojem programa za ravnateljce in ravnatelje.

**UČITELJ SEM!
UČITELJICA SEM!**

[1] Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Razvoj-solstva/Razvoj-in-kakovost/Analiza-pomanjkanja-v-viz_Koncna2025-05-29.pdf

[2] SURS: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/13702>

[3] OECD: https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2025_1a3543e2-en/slovenia_ab939e96-en.html

[4] TALIS 24: <https://www.pei.si/ISBN/978-961-270-404-9.pdf>

Hvala vam, da s podporo in znanjem prispevate
k oblikovanju boljšega poslovnega in življenjskega okolja v Sloveniji.

The Abbvie logo, consisting of the word "abbvie" in a lowercase, blue, sans-serif font.The Amgen logo, featuring the word "AMGEN" in a bold, blue, sans-serif font with a registered trademark symbol.The Abelium logo, featuring a blue circular icon with a white stylized 'a' followed by the word "abelium" in a lowercase, blue, sans-serif font.The BOC Institute logo, featuring a black diamond-shaped icon followed by the text "BOC INSTITUTE" in a black, sans-serif font.The CERHA HEMPEL logo, featuring the text "CERHA HEMPEL" in a blue, sans-serif font.The Lilly logo, featuring the word "Lilly" in a red, cursive script font.The IBM logo, featuring the word "IBM" in a blue, sans-serif font with horizontal stripes.Logos for JADEK and Pensa. The JADEK logo is a blue circle with a white 'J' and the text "JADEK". The Pensa logo is a blue circle with a white 'P' and the text "Pensa".The Johnson & Johnson logo, featuring the text "Johnson & Johnson" in a red, sans-serif font.The ketler partners member of karanovic logo, featuring the text "ketler partners member of karanovic/" in a blue, sans-serif font.The Labena logo, featuring a blue circular icon with a white stylized 'L' followed by the word "Labena" in a blue, sans-serif font.The Lenis logo, featuring the word "Lenis" in a blue, sans-serif font with a green underline.The Medtronic logo, featuring the word "Medtronic" in a blue, sans-serif font.The Marsh logo, featuring a blue circular icon with a white stylized 'M' followed by the word "Marsh" in a blue, sans-serif font.The NIL Part of Consolia logo, featuring the text "NIL" in a bold, black, sans-serif font with "Part of Consolia" in a smaller font below it.The Novartis logo, featuring a stylized 'N' icon followed by the word "NOVARTIS" in a blue, sans-serif font.The Pfizer logo, featuring a stylized 'P' icon followed by the word "Pfizer" in a blue, sans-serif font.The Pokojninska družba A, d.d. logo, featuring a red circular icon with a white 'P' followed by the text "Pokojninska družba A, d.d." in a black, sans-serif font.The Roche logo, featuring the word "Roche" in a blue, sans-serif font inside a blue hexagonal border.The South Central Ventures logo, featuring a blue curved line above the text "South Central Ventures" in a blue, sans-serif font.The Triglav logo, featuring a red square icon with a white 'T' followed by the word "triglav" in a blue, sans-serif font.The Triglav investments logo, featuring a red square icon with a white 'T' followed by the text "triglav investments" in a blue, sans-serif font.

Ameriška gospodarska zbornica -
AmCham Slovenija

Dunajska cesta 167
1000 Ljubljana
Slovenija

+386 8 205 1350
office@amcham.si
amcham.si

AmCham
Slovenia